

KALENDARZ

POLSKI, RUSKI I GOSPODARSKI.

na rok Pański 1815.

KTORY JEST ROKIEM ZWYCZAYNYM MAIACYM DNI 365.

W którym prócz potrzebnych i każdemu użytecznych wiadomości, następujących sposobem przypadają.

LICZBY WROTOW KALENDARSKICH I RUCHOME ŚWIĘTA.

Nowego Kalend:	{	II.	Złota liczba	}	Starego Kalend.
		XX.	Epakta		
		4.	Wrot słońca		
		A.	Litera Niedzielnia		
		3.	Rzymski Poczet		

RZYMSKIEGO.

Niedziela Starozapustna	22. Stycznia.
Popielec	8. Lutego.
Wielkanoc	26. Marca.
Wniebowstąpienie Pańskie	4. Maia.
Zielone Świątki	14. Maia.
Boże Ciało	25. Maia.
Niedziela 1. Advent.	3. Grudnia.

RUSKIEGO.

Nedela Mięsozupna	21. Lutego.
Post Wielki	3. Marca.
Pascha Chrysto	18. Aprila.
Wozneszenie Hosp.	27. Maia.
Soszesz. S. Duchu	6. Junii.
Tyło Chrystowe	17. Junii.
Nedela 2. Adventu	28. Novembra.

Mięsozupstu rachując od nowego Roku do Popielca. Niedziel. 5. dni 3.

Za Pozwoleniem Zwierzchności

w KALISZU

Nakładem i Drukiem Karola W. Mehwalda.

2000. LUT. 2 5

0015

296445 II

Nov 1926

Ci 1722

KALENDARZ

POLSKI, RUSKI I GOSPODARSKI,

na rok Pański 1815.

KTORY JEST ROKIEM ZWYCZAYNYM MAIACYM DNI 365.

W którym prócz potrzebnych i każdemu użytecznych wiadomości, następującym sposobem przypadają.

LICZBY WROTOW KALENDARSKICH I RUCHOME ŚWIĘTA.

Nowego Kalend:	II.	Złota liczba	II.	Starogo Kalend:
	XX.	Epakta	I.	
	4.	Wrot słońca	4.	
	4.	Litera Niedzielnia	C.	
	3.	Rzymski Poczet	3.	

RZYMSKIEGO

Niedziela Starozapustna	22. Stycznia.
Popielec	8. Lutego.
Wielkanoc	26. Marca.
Wniebowstąpienie Pańskie	4. Maia.
Zielone Świątki	14. Maia.
Boże Ciało	25. Maia.
Niedziela 1. Adwent.	3. Grudnia.

RUSKIEGO

Nedela Mięsozupna	21. Lutego.
Post Welyki	3. Marca.
Pascha Chrysto	18. Aprila.
Wozneszenie Hosp.	27. Maia.
Soszesz. S. Duchu	6. Junii.
Tyło Chrystowe	17. Junii.
Nedela 1. Adwentu	28. Novembri.

Mięsozupu rachuiąc od nowego Roku do Popielca. Niedziel. 5. dni 3.

Za Pozwoleniem Zwierzchnośc.

w KALISZU

Nakładem i Drukiem Karola W. Mehwalda.

E P O K I   Z N A K O M I T S Z E.

W samym Kraiu Polskim zaszele.

Od początkn W. X. Litewskiego	1442.	Od ustanowienia Trybunałów -	238
— początku Krolestwa Polskiego	1265.	— założenia Miast Wilna Krokow	
— założenia Miasta Krakowa	1115.	i Zamościa	308.
— wprowadzenia Wiary Chrześcian-		— przyłączenia Inflant do Polski	154.
skiej do Rusi - - - -	953.	— ustanowienia Akademii Wilenski	
ditto do Polski - - - -	849.	i Zamoyski - - - -	221.
Od założenia Miasta Warszawy -	563.	— postanowienia Orderu Orła bia-	
— pierwszego ukoronowania Xiążąt		łego - - - - -	109.
Polskich na Krolow - - - -	520.	ditto ditto Sgo Stanisława	50.
— przyłączenia Litwy do Polski	529.	— pierwszego rozbioru Polski -	44.
— ustanowienia Akademii Krako-		ditto drugiego - - - -	24.
wskiej - - - - -	414.	ditto trzeciego - - - -	21.

S u c h e d n i.

Pierwsze Lutego	15.	17.	18.		Trzecie Września	20.	22.	23.
Drugie Maia	17.	19.	20.		Czwarte Grudnia	20.	22.	23.

Wykład znaków, w tym Kalendarzu używanych.

☉ Nów Xiężyca	♈ Baran	♌ Lew	♏ Strzelec
☽ Pierwsza Kwadra	♉ Byk	♍ Panna	♐ Koziorozec
● Pełnia	♊ Bliźnięta	♎ Waga	♑ Wodnik
☾ Ostatnia Kwadra	♋ Rak	♏ Niedzwiałek	♒ Ryby.

MAJ, MAJI, MAJUS, ma dni 31.

Dn | Święta Rzymskie. | Święta Ruskie. | ZN. | Odmiany Kieżycy i Powietrza.

Po.	1 Filipa i Jacob. Ap. †	19	Pon. Switny	☾
Wt.	2 Atanazego B. †	20	Wto. Switny	☾
Sr.	3 Znalezienie S. †	21	Januŕya	☾
Cz.	4 Wniebowstap. P.	22	Theodora Syl.	☾
Pt.	5 Piusa Pa.	23	Foty M.	☾
Sb.	6 Jana w Oleiu	24	Sabby M.	☾

Ewang. O Przyŕciu Pocięzyciela u Jana 15. 16.
Przybyło dnia godz. 7 min. 19.

Nz.	7 N. Przedŕiętna	25	Nz. 1 po Woskres	☾
Po.	8 Stanisława B. i M.	26	Wasylya	☾
Wt.	9 Grzegorza Nazian.	27	Symeona Pr.	☾
Sr.	10 Izydora	28	Jasona Ap.	☾
Cz.	11 Maiola Opa.	29	Dewiat Mucz.	☾
Pt.	12 Pankrącego	30	Jakowa	☾
Sb.	13 Serwacego	1	Maii	☾

Ewang. O Zesłaniu Ducha Świętego u Jana 14.
Przybyło dnia godz. 7 min. 34.

Nz.	14 Zesłan. Duch. Sw.	2	Nz. 2 po Woskres.	☾
Po.	15 Poniedz. Świętoz.	3	Tymoŕtea i Mawr.	☾
Wt.	16 Jana Nepomocena	4	Pchahyi	☾
Sr.	17 Su ch. Paschalis. †	5	Iryny Mu.	☾
Cz.	18 Felixa Kapucyna	6	Jowa Praw.	☾
Pt.	19 Piotra Celestyna †	7	Wosp. Kresta	☾
Sb.	20 Bernardyna Sen. †	8	Joanna Boh.	☾

Ewang. Dana mi jest wszelka władza u Mat. 25.
Przybyło dnia godz. 7 min. 48.

Nz.	21 SSS. Troycy	9	N. 3 po Woskres	☾
Po.	22 Heleny Pan.	10	Isai i Nik.	☾
Wt.	23 Dezyderyusza	11	Symeona Ap.	☾
Sr.	24 Joanny Pan.	12	Jepyfania	☾
Cz.	25 Boże Ciało	13	Hlykeryi	☾
Pt.	26 Filipa Nereusza	14	Izydora Mucz.	☾
Sb.	27 Magdal. de Pazzis	15	Pachoma	☾

Ewang. O Wezwaniu na wielka Wiedzerz u Luk. 14.
Przybyło dnia godz. 8 min. 5.

Nz.	28 Nz. 2 po Świętkach	16	N. 4 po Woskres	☾
Po.	29 Teodozyi Pan.	17	Andronyka	☾
Wt.	30 Felixa Papicza	18	Fteodota	☾
Sr.	31 Petronelli	19	Tymona	☾

Ostatnia Kwadra dnia 1
Maia o godz. 1 min. 26 Wie-
czorem. Niestale chłodne
pochmurne dnie.

Now dnia 9. Maia o god.
7 min. 29 zrana. Wiatr,
zimno i Deszcz.

Pierwsza Kwadra dnia 16
Maia o godzin. 3 minut.
56 zrana. Niestala pogoda.
Deszcz.

Pełnia dnia 23. Maia o
godz. 6 minut. 2 zrana.
Przyjemna pogoda. Słonce i
Wiatr.

Ostatnia Kwadra dnia 31.
Maia o godz. 7 min. 14
zrana. Ciepłe przyjemne dnie
z swieceniem słońca.

Kalendarz Żydowski.

11. Maia 1. Izar.

Dziwiemy się i ganiemy Nieba.
Ze nam nie dała chleba co potrzeba.
Ize nam wraz cięższy Rok od Roku
Szczupłą koniowi, gdy bryka obroku.

18

CZERWIEC, JUNI, JUNIUS, ma dni 30.

Dn.	Święta Rzymskie.	Święte Ruskie.	ZN.	Odmiany Xiężycy i Powietrza.
-----	------------------	----------------	-----	------------------------------

Cz.	1 Juwencyusza	20 Ftalatea Mucz.	☾
Pt.	2 Erazma Męcz.	21 Konstantyna	☾
Sb.	3 Pauli P. i M.	22 Wasyliska	☾

Ewang. O zgubioney Owcy i groszu u Łuk. 15.
Przybyło dnia godz. 8 min. 11.

Nz.	4 Nic. 3 po Świątk.	23 Nz. 5 po Woskres	☾
Po.	5 Bonifacego Bisk.	24 Symeona	☾
Wt.	6 Norberta Op.	25 Obr. Hlaw. P.	☾
Sr.	7 Roberta Op.	26 Kaspia	☾
Cz.	8 Medarda Bisk.	27 Woznes. Hospod.	☾
Pt.	9 Felicyana	28 Nakyły	☾
Sb.	10 Małgoraty Pan.	29 Fteodos.	☾

Ewang. O obfitym połowie Ryb u Łuk. 5.
Przybyło dnia godz. 8 min. 15.

Nz.	11 Nz. 4 po Świątk.	30 Nz. 6 po Woskres	☾
Po.	12 Onufrego Pust.	31 Jeremya	☾
Wt.	13 Antoniego z Padw.	1 Junii	☾
Sr.	14 Bazylego	2 Ftoodota	☾
Cz.	15 Wita i Modesta	3 Lukilliana	☾
Pt.	16 Benona	4 Metrophan.	☾
Sb.	17 Adolfa	5 Derotea	☾

Ewang. O sprawiedli i poiedna: się z Brałem u Mat. 5.
Przybyło dnia godz. 8 minut. 20.

Nz.	18 Nz. 5 po Świątk.	6 Nz. Szosz. S. Duch.	☾
Po.	19 Gerwaz. i Protaz.	7 SSS. Troycy	☾
Wt.	20 Florentyny Pan.	8 Wt. Switny.	☾
Sr.	21 Aloizego Gonzagy	9 Tymoftea	☾
Cz.	22 Paulina Bis.	10 Wartolomea	☾
Pt.	23 Agripiny	11 Onufrya	☾
Sb.	24 Narodz. S. Jana Ch.	12 Jelyseia	☾

Ewang. O Nakarmieniu 4000 ludzi u Marka 8.
Odtąd dnia ubywa.

Nz.	25 Nz. 6 po Świątk.	13 Nz. 1 po Szosz.	☾
Po.	26 Jana i Pawła	14 Akiliny	☾
Wt.	27 Władysława Kro.	15 Amosa	☾
Sr.	28 Leona Pap. Wig. †	16 Maniufa	☾
Cz.	29 S. Pietr. i Pawł. Ap.	17 Tyło Chry.	☾
Pt.	30 Emilii Pan.	18 Leontya	☾

 Now dnia 7. Czerwca o godz. 5 minut 3 Wiecz. Ciepło i przyjemne powietrze, wietrzyk powiewa. Ku Koncow od mienne.

 Pierwsza Kwadra dnia 14 Czerwca o godz. 8 min. 59 zrana. Pochmurno, łagodne powietrze, czasem słonce świeci.

 Pełnia dnia 21. Czerwca o godz. 7 min. 7 Wiecz. zupełne zaciemnienie Xiężycy. Deszcz Wiatr Pogoda.

 Ostatnia Kwadra dnia 29 Czerwca o godz. 10 min 50 Wiecz. Deszcz, pogoda, mglisto na przemiany.

Kalendarz Żydowski.

9. Czerwca 1. Sivan.
14. i 15. Czerwca Zielone Świątki.

nie jest nędznym ubogi, ni bogacz bogatym.
Ani ten bardziej niz ow, potrzebuje zatem
Bogasz pereł, ubogi potrzebuje chleba.
Oba potrzebni, lecz mniej ubogiemu trzeba.

LIPIEC, JULII, JULIUS, ma dni 31.

Dn. Święta Rzymskie.   Święte Ruskie.   **ZN.** Odmiany Kieżyca i Powietrza.

Sb. 1 Teobalda Opat.   19 Judy Ftad. Ap.   ✠

*Ewang. O fałszywych Prorokach u Mateu. 7.
Ubyło dnia min. 2.*

Nz. 2 <i>Nz. 7. po Świętk.</i>	20 <i>Nz. 2. po Szosz.</i>	✠
Po. 3 Awita Kapłana	21 Juliana Mu.	✠
Wt. 4 Jozefa Kalasantego	22 Lewsewya Mu.	✠
Sr. 5 Karoliny Pan.	23 Achrypiny	✠
Cz. 6 Izaiasza Pror.	24 <i>Rozd. S. Joana</i>	✠
Pt. 7 Pulcheryi	25 Fewronii	✠
Sb. 8 Kilina Męcz.	26 Danyela Pre.	✠

*Ewang. O nieprawidłowym Szafarzu u Łuk. 16.
Ubyło dnia min. 12.*

Nz. 9 <i>Nz. 8. po Świętk.</i>	27 <i>Nz. 3. po Szosz.</i>	✠
Po. 10 7 Braci śpiących	28 Kar. i Joanna	✠
Wt. 11 Piusa Pap. i Męcz	29 <i>Petra i Pawła</i>	✠
Sr. 12 Jana Gwalberta	30 Sobor. 12 Apost.	✠
Cz. 13 Małgorzaty Pan.	1 <i>Juliji</i>	✠
Pt. 14 Bonawentury D.	2 Poło: Ryz: Bo.	✠
Sb. 15 <i>Rozetanie SS. Apo.</i>	3 Yachinta M.	✠

*Ewang. O zburzenia Jerozolimy u Łuka 19.
Ubyło dnia min. 22.*

Nz. 16 <i>Nz. 9. po Świętk.</i>	4 <i>Nz. 4. po Szosz.</i>	✠
Po. 17 Alexego Wyzn.	5 Aftanazyja	✠
Wt. 18 Szymona z Lipnicy	6 Sysoa Wel:	✠
Sr. 19 Wincente: z Pauli	7 Ftomy Pre:	✠
Cz. 20 Eliasza Proro.	8 Prokopia Mu.	✠
Pt. 21 Praxedy	9 Sw. M. Pach.	✠
Sb. 22 Maryi Magdaleny	10 45 M. i Pol. R.	✠

*Ewang. O Faryzeusza i Celniku u Łuka 18.
Ubyło dnia min. 40.*

Nz. 23 <i>Nz. 10. po Świętk.</i>	11 <i>Nz. 5. po Szosz.</i>	✠
Po. 24 Krystyny Pan.	12 Prokla Mucz.	✠
Wt. 25 Jakoba Apo.	13 Sob Arch. H.	✠
Sr. 26 Anny M. N. M. P.	14 Akyty	✠
Cz. 27 Kunegundy	15 Kyryka	✠
Pt. 28 Botwida Męcz.	16 Aftynohena	✠
Sb. 29 Marty Pan.	17 Maryny Mu.	✠

*Ewang. O Uzdrzżeniu głucho niemego u Marka 7.
Ubyło dnia 56 min.*

Nz. 30 <i>Nz. 11. po Świętk.</i>	18 <i>Nz. 6. po Szosz.</i>	✠
Po. 31 Ignacego Loiola	19 Dya i Makry	✠

 Now dnia 7. Lipca o o. godzin. 56 minut. zrana. Niewidzialne Zaćmienie słońca; Ciepło Grzmoty, i parne powietrze.

 Pierwsza Kwadra dnia 13 Lipca o godzin. 3 min. 18 Wieczorem. Gorąco i suche przytym pochmurne powietrze, wiatr.

 Pełnia dnia 21. Lipca o godzinie 9 min. 40 zrana. Deszcz Wiatr, chłodne powietrze.

 Ostatnia Kwadra dnia 20 Lipca o o godzin. 10 min. zrana.

Kalendarz Żydowski.

Dnia 9. Lipca 1. Tamus.

Nic wiecznego na Świecie
Radość się z troską plecie
A kiedy jedna weźmie moc nawiętszą
W ten czas masz widzieć, odmianę
nawprętszą.

Ale człowiek zchardzieje
Gdy musię dobrze dzieje
Więc też, kiedy go fortuna omyli.
Wnet głowę zwiesi i powagę zmyli.

SIERPIEN, AWHUST, AUGUSTUS, ma dni 31.

Dn.	Święta Rzymskie.	Święta Ruskie.	ZN.	Odmiany Xiężycy i Powietrza.	
Wt. 1	Piotra w Okowach.	20. Ulyi Prorok.	☾	<p>Now dnia 5. Sierpnia o godzin. 8 min. 6 zrana. Ciepło przyiemo, Deszcz i Wiatr.</p> <p>Pierwsza Kwadra dnia 12 Sierpnia o godz. 21 min. zrana. Czasami świecenie Słońca, suche dnie.</p> <p>Pełnia dnia 20. Sierpnia o godz 1 min. 18 zrana Deszcz i Wiatr, ciepłe rżyzne powietrze.</p> <p>Ostatnia Kwadra dnia 27 Sierpnia o godz. 11 min. 29 Wieczorem. Wiatr, pochmurno, ciepło, grzmoty.</p>	
Sr. 2	Panny Maryi Aniel.	21. Symeona Prep.	☾		
Cz. 3	Augusta	22. Maryi Mahdal.	☾		
Pt. 4	Dominika Wyznaw.	23. Trofyma Mucz.	☾		
Sb. 5	P. Maryi Sniezney	24. Chrystyny	☾		
<p>Ewang. O zranionym Smarytanie u Łukasza 10. Ubyło dnia 1 godz. 28 min.</p>					
Nz. 6	N. 12 po św Przem. P.	25. Nz. 7. po Szoszet.	☾	<p>Kalendarz Żydowski.</p> <p>Dnia 7. Sierpnia: 1. Ab. — 15. — Zburzenie Jerozolimy.</p> <p>Na Wypadki wszelakie Serce ma być iednakie. Bo znas fortuna wżywe oczy szydzi, To da, to wezmie: iako się icy widzi.</p> <p>Ty nie miewy zastracone, Co może być wrocne: Siła Bog może wywrocio w godzinie A. kto mu kolwiek. ufa nie zaginie.</p>	
Po. 7	Kaietana.	26. Jermola.	☾		
Wt. 8	Cyryaka.	27. Pantaleima	☾		
Sr. 9	Romana.	28. Prohora Mucz.	☾		
Cz. 10	Wawrzencia M.	29. Syły A.	☾		
Pt. 11	Zuzanny M.	30. Kałynika	☾		
Sb. 12	Klary Pan.	31. Jewdokyma	☾		
<p>Ewang. O uzdrowieniu 10. trędowatych u Łuk. 17. Ubyło dnia 1 godz. 54 min.</p>					
Nz. 13	Nz. 13. po Świąt.	1. N. 8 p. Szosz. Awhust	☾		<p>Kalendarz Żydowski.</p> <p>Dnia 7. Sierpnia: 1. Ab. — 15. — Zburzenie Jerozolimy.</p> <p>Na Wypadki wszelakie Serce ma być iednakie. Bo znas fortuna wżywe oczy szydzi, To da, to wezmie: iako się icy widzi.</p> <p>Ty nie miewy zastracone, Co może być wrocne: Siła Bog może wywrocio w godzinie A. kto mu kolwiek. ufa nie zaginie.</p>
Po. 14	Euzebiu. Wigilia †	2. Stefana.	☾		
Wt. 15	Wniebowz. P. Mar.	3. Isaakia.	☾		
Sr. 16	Rocha Wyzna.	4. Sedmy Otrokow.	☾		
Cz. 17	Jacka Wyzn.	5. Jewschychnia	☾		
Pt. 18	Agapita B.	6. Preobr. Hospod.	☾		
Sb. 19	Benigny Pan.	7. Dometrya Pre:	☾		
<p>Ewang. O służeńiu Bogu i Maumnie u Mateu. 6. Ubyło dnia 2 godz. 8 min.</p>					
Nz. 20	Nz. 14 po Świąt.	8. Nz. 9. po Szoszet.	☾	<p>Kalendarz Żydowski.</p> <p>Dnia 7. Sierpnia: 1. Ab. — 15. — Zburzenie Jerozolimy.</p> <p>Na Wypadki wszelakie Serce ma być iednakie. Bo znas fortuna wżywe oczy szydzi, To da, to wezmie: iako się icy widzi.</p> <p>Ty nie miewy zastracone, Co może być wrocne: Siła Bog może wywrocio w godzinie A. kto mu kolwiek. ufa nie zaginie.</p>	
Po. 21	Stefana Kro.	9. Mateia Ap.	☾		
Wt. 22	Symforiana	10. Laurentya Mu.	☾		
Sr. 23	Zacheusza B.	11. Jewpla. Mu.	☾		
Cz. 24	Bartłomieia Ap.	12. Fotya Mu.	☾		
Pt. 25	Ludwika Kro.	13. Maxyma Mu.	☾		
Sb. 26	Rozy Pan.	14. Mychea Pror.	☾		
<p>Ewang. O Wskrzeszeniu Syna Wdowy u Łuk. 7. Ubyło dnia 2 godz. 28 min.</p>					
Nz. 27	Nz. 15. po Świąt.	15. Nz. 10. po Szosz.	☾	<p>Kalendarz Żydowski.</p> <p>Dnia 7. Sierpnia: 1. Ab. — 15. — Zburzenie Jerozolimy.</p> <p>Na Wypadki wszelakie Serce ma być iednakie. Bo znas fortuna wżywe oczy szydzi, To da, to wezmie: iako się icy widzi.</p> <p>Ty nie miewy zastracone, Co może być wrocne: Siła Bog może wywrocio w godzinie A. kto mu kolwiek. ufa nie zaginie.</p>	
Po. 28	Augustyna B.	16. Ner. Obr.	☾		
Wt. 29	Sciecie S. Jana.	17. Flora i Lawra.	☾		
Sr. 30	Szczęsnego M.	18. Andrya	☾		
Cz. 31	Raymunda W.	19. Samuela.	☾		

WRZESIEN, SEPTEMBRIS, SEPTEMBER, ma dni 30.

Dn. Święta Rzymskie. Święta Ruskie. ZN Odmiiany Xiężyca i Powietrza.

Pt. 1 Idziego Opat. 20 Myrona
 Sb. 2 Szczepana Krola 21 Ftaddea Ap.

Now dnia 3. Września, o godzinie 3 min. 29 Wieczorem. Chłodne dnie, Wiatr i Deszcz.

Ewang. O uzdrowieniu opuchłego u Łuk. 17. Ubyło dnia godz. 2 min. 41.

Nz. 3 **Nz. 16. po Świąt.** 22 **Nz. 11 po Szoszet.**
 Po. 4 Rozalii Pan. 23 Luppą Mucz.

Pierwsza Kwadra dnia 10 Września o o godz. 7 min. Wieczor. Grzmoty i Wiatry.

Wt. 5 Wyktoryna Męcz. 24 Jawtychya
 Sr. 6 Zacharyasza Męcz. 25 Warftolomea Ap.

Pelnia dnia 18. Wrześn. o godz. 5 min. 21 Wiecz. odmienne powietrze. Wiatr i Deszcz.

Cz. 7 Reginy P. Wigil. † 26 Prymena Mu.
 Pt. 8 **Narodzenie N. M. P.** 27 Moyseia Mucz.

Sb. 9 Gorgoniusza 28 Adryana

Ewang. O miłości Boga i bliźniego u Mateu. 22. Ubyło dnia godz. 3 min. 16.

Ostatnia Kwadra dnia 26 Września o godz. 5 min. 5 zrana. Powietrze chłodne, Deszcz, i niestała pogoda.

Nz. 10 **Nz. 17. po Świąt.** 29 **Nz. 12 po Szoszet.**
 Po. 11 Piotra i Jacka 30 **Aleksand. Nep.**

Wt. 12 Gwidona Wyzn. 31 Pol. Peias. Bo.
 Sr. 13 Maureliusza 1 **Septemwryi**

Cz. 14 Podwyższenie S. † 2 Mananta
 Pt. 15 Nikodema 3 S. M. Ant. Jep.

Sb. 16 Cypryana 4 Wawyły

Ewang. O Uzdrowieniu Paralityka u Mateu. 9. Ubyło dnia godz. 3 min. 46.

Nz. 17 **N. 18 po Sw 5 R SF.** 5 **Nz. 13 po Szoszet.**
 Po. 18 Tomasza z Willan. 6 Achar i Jel.

Wt. 19 Januaryusza 7 Sosonta Mucz.
 Sr. 20 Eustach. Su ch. † 8 **Rozdest. Boharodz.**

Cz. 21 Mateusza Apost. 9 Joakim i Anny
 Pt. 22 Maurycego † 10 Minodor

Sb. 23 Tekli Pan. † 11 Fteodor Alex.

Ewang. O wezwaniu na gedy Weselne u Mateu. 4. Ubyło dnia godz. 4 min. 10.

Nz. 24 **Nz. 19. po Świąt.** 12 **Nz. 14 po Szoszet.**
 Po. 25 Kleofasa M. 13 Obnowi Chra.

Wt. 26 Jozefata 14 **Woz. Cz. Kry.**
 Sr. 27 Przenies S. Stanisł. 15 Nikity

Cz. 28 Władysława Kro. 16 Jewfimy Wd.
 Pt. 29 Michała Archa. 17 Sofyi Mu.

Sb. 30 Hieronima Dokt. 18 Jewmenya

Kalendarz Żydowski.

Dnia 6. Września 1. Elul.

Niedufay w złoto i w zadne pokłady
 Każdy godziny spodzieway się zdrady
 Fortuna co da, to zasię wziąć może
 A u niey żadna dawność niepomoże.
 Aci co ztobą teraz przestawaia
 Twey się fortune nie tobie kłaniaia
 Skore ta zniknie, tył każdy podawa.
 Jako cien, kiedy słońca mu niestawa.

PAZDZIERNIK, OKTOWRY OCTOBER, ma dni 31.

Dn. Święta Rzymskie. | Święta Ruskie. | **ZN.** Odmiany Xiężycy i Powietrza.

*Ewang. O chorym Synie Krolewskim u Jana 4.
Ubyło dnia godz. 4 min. 40.*

Nz. 1	Nz. 20 po Świątk.	19	Nz. 15 po Szoszet.	
Po. 2	Aniołow Strożow	20	Jeisław W.	
Wt. 3	Kandyda Męcz.	21	Kodrata	
Sr. 4	Franciszka Serafick.	22	Foky Mucz.	
Cz. 5	Placyda Męcz.	23	Zaczat Pred.	
Pt. 6	Brunona B.	24	Ftekły Mucz.	
Sb. 7	Marka Pap.	25	Jewrozyny	

*Ewang. O dłużniku i sędziwym Słudze u Mateu. 18.
Ubyło dnia godz. 5 min. 16.*

Nz. 8	Nz. 21 po Świątk.	26	Nz. 16 po Szoszet.	
Po. 9	Franciszka Borgiasz	27	Kallistr. M.	
Wt. 10	Emmy Panny	28	Charytona	
Sr. 11	Placydy Panny	29	Kyryaka	
Cz. 12	Maxymiliana B.	30	Hryhorya Prep.	
Pt. 13	Edwarda	1	Oktowry	
Sb. 14	Kalista Papieza	2	Kypryana M.	

*Ewang. O Czyszczonej Monecie u Mateu. 22.
Ubyło dnia godz. 5 min. 45.*

Nz. 15	Nz. 22 po Świątk.	3	Nz. 17 po Szoszet.	
Po. 16	Gallusa Opat.	4	Charytyny	
Wt. 17	Wyktoryna B.	5	Ftomy Ap.	
Sr. 18	Łukasza Ewang.	6	Serchya M.	
Cz. 19	Piotra z Alkantary	7	Pelachyi	
Pt. 20	Przenie. S. Woycie:	8	Jakow. Ap.	
Sb. 21	Urszuli Pan.	9	Jewsampya	

*Ewang. O Wkrzeszeniu Córki Księcia u Mateu. 9.
Ubyło dnia godz. 5 min. 52.*

Nz. 22	Nz. 23 po Świątk.	10	Nz. 18 po Szoszet.	
Po. 23	Jana Kapistrana	11	Pylippa Ap.	
Wt. 24	Rafała Archan.	12	Irowa Mucz.	
Sr. 25	Krispina i Krispin.	13	Karpa i Papyły.	
Cz. 26	Ewarista Pap.	14	Nazarya Mucz.	
Pt. 27	Iwona Wyzn.	15	Jewtyna	
Sb. 28	Szymon: i Jud. Tad.	16	Lonhyma	

*Ewang. O Trędowatych i opuchłych u Mateu. 8.
Ubyło dnia godz. 6 min. 36.*

Nz. 29	Nz. 24 po Świątk.	17	Nz. 19 po Szoszet.	
Po. 30	Marcellina Męcz.	18	Luki	
Wt. 31	Wolfgang. B. Wig. †	19	Joity Pror.	

Now dnia 3 Październ. o godz. 0 min. 4 zrana.

Deszcz i Wiatr, swiecenie słońca ciepło i sucho naprzemiennie.

Pierwsza Kwadra dnia 10 Październ. o godz. 5 min.

50 zrana. Suche powietrze daley deszcz i pochmurno.

Pełnia dnia 18. Paździer. o godz. 9 min. 14 zrana

Czasem słońce swieci, pozniey zimne i nieprzyjemne dnie.

Ostatnia Kwadra dnia 25. Październ. o godz. 3 min.

18 Wieczorem. Zimne i pochmurne, powietrze.

Kalendarz Żydowski.

- 5. Paźdz. 1. Tisri i początek Ru. 5576.
- 6. Paźdz. dzien 2. nowego Roku.
- 7. Paźdz. Post Gedalia.
- 14. Paźdz. Dzień pokutny.

Cnota mienie Ubogich, cnota klejnot drogi.
Cnota ubior nagiemu swietny i chędogi.
Bogatszy człowiek dobry, chociaż chleba zebrze,
Niz zły, co z srebra piie, i iada na srehrze.
Cnota pokarm żaknącym i zdrowy i syty
Cnota trunek pragnącym, w sercu zdroy obfity.

LISTOPAD, NOWEMWRZ, NOVEMBER, ma dni 31.

Dn.	Święta Rzymskie.	Święta Ruski.	ZN.	Odmiany Xiężycy i Powietrza.
Sr. 1	Wszystkich Święt.	20 Artemya Mucz.		Now dnia 1. Listopada
Cz. 2	Dzien zaduszny	21 Ilaryona		o godz. 10 min. 43 zrana.
Pt. 3	Huberta	22 Awerya		Zimne i przykre powietrze,
Sb. 4	Karola Boromeusz.	23 Jakowa Ap.		wiatr, snieg.
Ewang. O Wrzuczeniu na Morzu u Mat. 8. Ubyło dnia godz. 6 minut. 52.				
Nz. 5	Nz. 25 po Świątk.	24 Nz. 20 po Szoszet.		Pierwsza Kwadra dnia 9.
Po. 6	Leonarda Wyzn.	25 Markiana		Listopada o godz. 1 min.
Wt. 7	Engelberta Męcz.	26 Dymitrya		41 zrana. Wiatr, Snieg, Swie-
Sr. 8	4 Koronatow	27 Terentya Mucz.		cenie Słońca i przymrozki na
Cz. 9	Teodora	28 Nestora		przemiany.
Pt. 10	Nimfy	29 Anastazyi		Pełniadnia 16. Listopa-
Sb. 11	Marcina B.	30 Zynowia		da o godz. 0 minut. 16
Ewang. O dobrym nasieniu u Mateu. 15. Ubyło dnia godz. 7 min. 12.				
Nz. 12	Nz. 26 po Świątk.	31 Nz. 21 po Szoszet.		Ostatnia Kwadra dnia 24
Po. 13	Dydaka Wyz.	1 Nowemwry		Listopada o godz. 0 min.
Wt. 14	Stanisława kostki	2 Akindina Mucz.		41 zrana. Mgły i pochmurne
Sr. 15	Leopolda	3 Akespsymy		powietrze.
Cz. 16	Edmunda	4 Joannikya Pre.		
Pt. 17	Salomei	5 Hataktyona		
Sb. 18	Eugeniusza	6 33 Mucz. w Mały		
Ewang. O Nasieniu gorzycy u Mat. 17. Ubyło dnia godz. 7 min. 26.				
Nz. 19	Nz. 27 po Świątk.	7 Nz. 22 po Szoszet.		
Po. 20	Symplicjusza	8 Mych. Arch.		
Wt. 21	Ofiarowan N.M.P.	9 Onysyfora		Kto nie sicie nieorze, niech się nie-
Sr. 22	Cecylii Pan.	10 Szesty Ap.		spodziewa
Cz. 23	Klemensa Pap.	11 Myny		Zniw zroli: ni owocn, kto nieszcze-
Pt. 24	Jana od Krzyza	12 Joana Milo.		pi drzewa.
Sb. 25	Katarzyny P. i M.	13 Joana Zła.		Tak, kto ręce opuści przez leni-
Ewang. O powzechnym spustoszeniu u Mat. 24. Ubyło dnia godz. 7 min. 47.				
Nz. 26	Nz. 28 po Świątk.	14 Nz. 23 po Szoszet.		stwa zbytnek
Po. 27	Jozafata	15 Hur. Sem.		Na podobny niech czeka z proznią-
Wt. 28	Rufina	16 Mašteia		ctwa pozytywek.
Sr. 29	Saturnina	17 Hryhoria Jep.		
Cz. 30	Andrzeia Apo.	17 Platona Mu.		

Kalendarz Żydowski.

Dnia 4. Listopada 1. Maszeswan.

Kto nie sicie nieorze, niech się nie-
spodziewa
Zniw zroli: ni owocn, kto nieszcze-
pi drzewa.
Tak, kto ręce opuści przez leni-
stwa zbytnek
Na podobny niech czeka z proznią-
ctwa pozytywek.

GRUDZIEŃ, DEKEMBERT, DECEMBER, ma dni 31.

Dn.	Święta Rzymskie.	Święta Ruskie.	ZN.	Odmiany Kieżyca i Powietrza.
-----	------------------	----------------	-----	------------------------------

Pt.	1 Eligiusza Bis.	19 Awdya Pro.	19
Sb.	2 Bibiany Pan.	20 Prokla i Hrychor.	22

Now dnia 1. Grudnia o godzin. 0 min. 1 zrana. Pochmurne powietrze, Wiatr i Deszcz.

Ewang. Oznakach na Niebie i Ziemi u Łuk. 21. Ubyło dnia godz. 8 min. 10.

Nz.	3 Nz. 1. Adwentu	21 Nz. 24 po Szoszet.	21
Po.	4 Barbary Pan.	22 Filimona	22
Wt.	5 Sabby Opat.	23 Amfilochya	23
Sr.	6 Mikołaja Bis.	24 Klimenta	24
Cz.	7 Ambrozego Wig. †	25 Stefana Mu.	25
Pt.	8 Niepok. Poczn. N. M. F.	26 Ałypya	26
Sb.	9 Waleryi Pan.	27 Jakowa M.	27

Pierwsza Kwadra dnia 8. Grudnia o godz. 10 min. 58 zrana. Wilgotne powietrze, pomrozk i śnieżne zawieie.

Ewang. O Poselstwie Jana do Chrystusa u Mat. 11. Ubyło dnia godz. 8 min. 16.

Nz.	10 Nz. 2. Adwentu	28 Nz. 1. Adwentu	28
Po.	11 Damazego Pap.	29 Paramona	29
Wt.	12 Senezyusza	30 Andrea Ap.	30
Sr.	13 Łucyi	1 Dekembry	1
Cz.	14 Nikazego	2 Awwakuma	2
Pt.	15 Ireniusza	3 Soffonia	3
Sb.	16 Albiny	4 Warwary	4

Pełnia dnia 16. Grudnia o godz. 8 min. 16 Wiecz Zimne mrozy, z Swieceniem słońca.

Ewang. O Świadczeniu Jana u Jana 1. Ubyło dnia godz. 8 min. 50.

Nz.	17 Nz. 3. Adwentu	5 Nz. 2. Adwentu	5
Po.	18 Wiktorina Męcz.	6 Nikołaja	6
Wt.	19 Nemezyusza	7 Amwrosia	7
Sr.	20 Such. Teofila †	8 Auxentya	8
Cz.	21 Tomasza Apost.	9 Zaczn. S. Anny.	9
Pt.	22 Zenona †	10 Myny Jermo.	10
Sb.	23 Wiktoryi †	11 Danyila	11

Ostatnia Kwadra dnia 23 Grudnia o godzin. 8 min 17 zrana. Mglisto pochmurno, mroz i śnieg.

New dnia 30. Grudnia o godz. 3 min. 59 zrana. niewidzialne zaćmienie słońca. Pochmurno.

Ewang. Za Panowania Tyberjusza Cez. u Łuk. 3. Odtąd dnia przybywa.

Nz.	24 Nz. 4. Adwentu	12 Nz. 3. Adwentu	12
Po.	25 Boże Narodzenie	13 Jewstratyja	13
Wt.	26 Szczepana Męcz.	14 Jeleufreyza	14
Sr.	27 Jana Ewangelisty	15 Ahhea	15
Cz.	28 Młodziankow	16 Daneyła	16
Pt.	29 Tomasza Kantaryi	17 Ftyrsa	17
Sb.	30 Dawida Krola	18 Sewastyana	18

Ewang. O Symeone przepowiadającym o Jezusie u Łuk. 8. Przybyło dnia min. 6.

Nz.	31 Nz. 1. po B. Naro.	19 Nz. 4. Adwentu	19
-----	------------------------------	--------------------------	----

Kalendarz Żydowski.

Dnia 3. Grudnia 1. Kislew.

Nieporzucay nadzieie. Jakoc się kolwiek dzieie. Bo nie już słońce ostatnie zachodzi. A po złey chwili piękny dzien nadchodzi.

Patrzay teraz na lasy. Jako przez zimne czasy. Wszystkę swą krasę drzewa utraciły. A śniegi pola wysoko przykryły. Pochwili wiosna przydzie, Ten śnieg zniegnęła żydzie. A ziemia skoro słońce iey zagrzeie. Wzroliczne barwy znou się zagrzeie.

O UŻYTKU KALENDARZA.

Kalendarz jest to Książka arcy potrzebna w każdym Gospodarstwie. Skażnie nam bowiem dnie w Roku, święta stałe i rochoie. Słowo to Kalendarz pochodzi od Łacińskiego słowa Kalenda, którym nazwiskiem dawni Rzymianie pierwszy dzień Miesiąca każdego nazywali. Treść niniejszego Kalendarza jest następująca. W pierwszej Linii są wyszczególnione dnie tygodniowe, w następującej dnie ciągle miesiąca liczbami oznaczone, w trzeciej Linii znajdują się Święta Rzymskie Katolickie, w czwartej dnie ciągle i Święta podług Kalendarza Ruskiego, czyli podług staroego, w piątej znaki koła zwierzęcego w których się Księżyc znajduje, w Szostej odmiany Księżycy, i domyślne rokowanie pogody, stoty, wiatrów, grzmotow, dla tych, którzy to w Kalendarzu szukają i mieć pragną. Oraz poniżej Święta Żydowskie w każdym miesiącu przypadające.

O czterech częściach Roku 1815.

Zima.

Ta się zaczęła dnia 22. Grudnia w Roku 1814 a konczy się dnia 21. Marca r. b. Styczeń mroźny, stały i obfity w śniegi i w śnieżne zawieie, Luty także

z początku dosyc stały w mrozy, ku końcowi jednakowoż odwilża nastąpi, Marzec śniegami Mrozem Deszczem i Odwilżą grozi.

Wiosna.

Zaczyna się dnia 22. Marca, a konczy się 22. Czerwca kwiecień nieprzyjemny, niestały w pogody, zimny, w Wiatry zimne śniegiem i Deszczem przeplatane, ofity. Maj z początku nasładuje Kwietnia lecz ku końcowi ciepły i przyjemny. Czerwiec Ciepły pogodny, czasami tylko Deszcze i Wiatry chłodne obiecuje.

Lato.

Zaczyna się dnia 23. Czerwca a konczy się dnia 23. Września. Lipiec dosyc stały w pogody, czasami jednakowoż Deszcze, grzmoty i stronami grady będą. Sierpień, zaś Suche i pogodnie obiecuje powietrze, da porę dobrą do sprzątania Zboż wszelakich, które w Roku tym obficie się obrodzą z sprzętem się jednakowoż spieszyć należy, gdyż Wrzesień nie pewny w pogody, i pierwsze tygodnie Deszczem i niepogodą przeplatane będą.

Jesień.

Zaczyna się dnia 24. Września, a konczy się 22. Grudnia 1815. Październ.

z początku dosyć przyjemny i pogodny i sprzyjający zasiewom, które, ku środkowi tego Miesiąca ukończone być powinny, gdyż Listopad wczesnie przymrozki a później mrozy i śniegi obiecuje. Grudzien w Deszczu śnieżnym zawieje, Mroz i odwilżę będzie obfity.

Zaćmienia

w Roku 1815. przypadające.

W Roku tym pięć Zaćmień przypada, to jest trzy słoneczne a dwie zupełne Księżycowe, z których jednakowoż, tylko koniec jednego Zaćmienia Księżycowego w naszych Okolicach widzialne będzie.

Pierwsze Zaćmienie Słoneczne przypada dnia 10. Stycznia po południu, widzialne tylko będzie na południowym, cichym Atlantyckim i indyjskim oceanie, oraz na południowym kącie Afryki.

Drugie całkowite Zaćmienie Księżycowe przypada dnia 21. Czerwca Wieczorem. Widzialne prawie w całej Azji i południowo wschodniej części Afryki w czasie całym swego trwania. W większej części Europy wschodzi Księżyc zaćmiony,

Zaczyna się na naszym Horyzoncie o godzinie 5 min. 26 Wieczorem. Księżyc jednakowoż dopiero unas po godzinie 8 Wieczorem wschodzi, a przeto naówczas jeszcze przez połowę zaćmiony będzie. Konczy się nad Horyzontem o godzinie 8 minutach 55.

Trzecie Zaćmienie słoneczne będzie w Nocy z 6 na 7. Lipca widzialne tylko w północno wschodniej Azji i w północnej Ameryce.

Czwarte w naszych Okolicach zupełnie niewidzialne Zaćmienie Księżycowe przypada dnia 16. Grudnia po południu. Które w całym Ciągu swoim w północnych i wschodnich okolicach Azji w nowej Hollandyi i w zachodniej północnej Ameryce widzialne będzie. W wschodniej Europie, Księżyc jeszcze zaćmiony wschodzi, a w naszych Okolicach przypada koniec Zaćmienia przy wschodzie jego, krotko przed czwartą godziną.

Piąte zaćmienie słoneczne przypada dnia 30. Grudnia Wieczorem, które tylko na południowym cichym indyjskim Oceanie i na koncu południowym Ameryki widzialne będzie.

Wiadomości potrzebne i Użyteczne.

I.

Sposób robienia Mydła.

Chcąc mydło robić, trzeba się najprzód w potrzebne do tego narzędzia opatrzyć, i te są następujące:

1. Kocioł duży; najlepiej gdy ten jest wmurowany gdyż taki bezpieczniey stoi i żadnej niemasz obawy że mieszając w nim wywróci się,

przez co by się cała masa mydlana zepsuła, i oprócz tego jeszcze niebezpieczeństwa wielkiego narobić by można.

2. Statek do Ługu z podwoynym dnem, którego wielkość stosuje się do ilości popiołu, którą kto do gotowania Mydła wziąć chce, jeżeli

zaś kto małą tylko ilość mydła zrobić zamysła, tedy do tego niepotrzeba osobnego stałku, tylko iaki inny drybus użytym być może. Zawsze jednakoważ czop do spuszczenia Ługu i podwojne dno w nim znajdować się powinno.

3. Różne inne drewniane stałki do spuszczenia i zachowania ługu, iakoto, Cebry lub Wiadra.
4. Niektóre Szuffle.
5. Długi drewniany Szpadeł do mieszania Mydła w Kotle.
6. Kilka drewnianych form dla wiania wnie ugotowanego Mydła.

Naypierwsza praca w gotowaniu Mydła zawisła na zrobieniu tęgiego ługu, do tego bierze się proporcjonalna ilość popiołu i Wapna, z czego się mocny ług wyciąga, mocą którego tłustość na mydło przeistoczona zostaje.

Uwagaż nato należy, iż to nie iest zupełnie jedno iaki gatunek popiołu do tego użyty zostaje. Naylepszy popioł iest: dębowy lub bukowy, gdyż z niego ług daleko tęższy iak z innego popiołu, iezeli się zaś bierze sosnowy lub swierkowy popioł, natenczas takowego daleko więcey wziąć należy.

Popioł dobrze przesiał potrzebą, aby w nim węgli, kamieni i drzewa nieznajdowało się, poczem wysypie się na podłogę i skrapia się wodą tak dalece, iżby można rękami kulki ugniatać. Z popiołu tak skropionego i ugniecionego formuje się spiczasta Kupa, podobna głowie Cukru wierzch zdymie się do połowy, kładąc go obok kupy, w pozostałej tej kupie robi się wydrążenie, w które wysypie się niegaszonę Wapno, w tej ilości, aby wapno czwartą część wyosilo: np. do 3 Wiertelki dobrego popiołu 8 do 10 Garcy Wapna. Wapno wprzód nakawałki, wielkości iasia potłuc

należy. Gdy Wapno już w kupę popiołu zostanie wspanem naowczas przykrywa się zdjętym z wierzchu popiołem, a za pomocą łopaty ubija się ta kupa w okoł równo. Poczem wałkiem grubości ręki robią się dziury z wierzchu przez popioł aż do Wapna. W dziury te leie się z wolna tyle Wody aż się wapno ugaści i w popioł rozsypie. Dziury te iednakowoż, ile rary się woda wnie wleie szufflą zasklepiene być powinny. Również także i rozpadliny, które się przez gaszenie wapna w kupie popiołu robią i przez które para z wapna wychodzi, starannie znówu przyklepane szufflami być muszą. Aby się przekonac, czyli Wapno już zupełnie się ugaściło, wziąć trzeba drut gruby, lub też cienki spiczasty pręcik, i iezeli tym przebiiając kupę, nieznayduią się już Kawałki Wapna, na owczas z laniem Wody poprzeszac można. Gdyby się iednakowoż ieszcze kawałki niegaszonego Wapna znaydować w kupie miały, na owczas robią się Dziury i wlewa się wnie Woda, zasklepiając ie po nalaniu starannie. To się tak często powtarza dopukąd wapno zupełnie się nie rozpuści. Poczem cała kupa popiołu szufflami dobrze się przerabia aby wapno i popioł iak naydokładniey zmieszane zostało. Mieszanina ta wysypie się w drybus który w następujący sposob urządzony być powinien: w drybusie na dnie powinna być dziura w której się czop znayduje i tak wysoko na czem postawiony, aby pod niego inni statek do spuszczenia ługu mógł być postawiony. Na spod w drybus kładą się w poprzek kawałki drzewa grubości ręki i na te dno drugie licznemi przewiercone dziuremi, na które aby popioł przez dziury nieprzelatywał, słoma na pół-łokcia wysokości się układa. Syjąc na słomę w drybus popioł

powyższym sposobem przygotowany, z wołna drewnianym tłuczkiem uciśniony być powinien. Wstawia się potem pod drybus inny statek a na popioł w drybusie tyle leje się wody wrzącej, aby woda nad popiołem stanęła i w popioł już nie wsiąkała, poczem przykrywa się drubas i kilka godzin spokojnie stoi, po upłynionym tym czasie podnosi się czop w drybusie i ług ścieka w podstawiony statek. Znowu można nalać wodą wrzącą i tak iak za pierwszym razem spuszcza się znowu, co tyłohrotnie powtórzonym być może, dopukąd się niespostrzeże, że w popiele żadney już nieznamyduie się tegości dowodem że ług ieszcze dobry, jest ten, gdy iacie w niego włożone, nawierzchu pływa.

Do warzenia mydła są potrzebne różne gatunki łoiu, które iednakowoż im do tego użyte być mogą, wysmarzone być powinny. Można równie i inne tłustości zbierać i z nich przy gotowaniu mydła korzystać. Do tego nietylko łoy który się z lichtarzy zbiera lecz nawet skwarki, zwędzonego mięsa lub Szynek, tłustość solonego wołowego lub skopowego mięsa, i inne używane, być mogą które się inż na nie niezdadzą. Rozumie się iednakowoż przez się, że te tłustości w takowym stanie do gotowania mydła nie są zdatne lecz dopiero przysposobione być muszą. Podobne tłustości gotują się nayprzod w kotle z ługiem, lecz kocioł tylko do połowy nalany być musi, i ogień nie wielki pod nim naniecany być powinien, gdyż tłustość ta prędkoby się przepęnić mogła i nieszczęścia wielkiego stać się przyczyną. Aby temu zapobiedz trzeba zawsze nadoredziu mieć ług zimny i gdy massa w kotle się podnosi naowczas

podlewać ią żywnym ługiem przez co natych miast upada; w czasie tym nieustannie szpadlem drewnianym w kotle mieszać należy, osoba to czyniąca, wcale odstąpić nie powinna, aby massa niekipiała.

Gdy te tłustości przez nieiaki czas się pogotują i już na wierzchu tłustość spęstrzedz się da, naowszas zbiera się łyżką zelazną i przez sito lub durszlag zlewa się w iakowy statek, aby skorki i inne nieczystości razem się nie pomieszały.

Maiąc już wytopiony łoy, lub wywarzone tłustości w tedy gotowanie mydła rozpocząć można, tu iednakowoż na to zważać szczególniey należy, aby mydło niezaradkie było tylko przywoitą twardość miało, aby to uskutecznić trzeba wiedzieć wiele tłustości wziąć należy. Do trzech Wiertelci Popiołu i 8. lub 10. Garcy Wapna z których powyżey opisany ług zrobić można, dosyć iest wziąć 30. lub 33. funty łoiu lub inney tłustości, gdy tak ług iako i równie łoy do tego należyte są przysposobione, gdyż i w przeciwnym razie innaby przeto niewynikła szkoda, tylko żeby trzeba massę cożkolwiek dłużej gotować i ku końcowi dla oddzielenia oney kilka garsci soli kuchenney więcey wsypać.

Gdy się łoy lub tłustość w kocioł włoży, tedy tyle się dolewa ługu, aby kocioł przez połowę był napełniony: pod kotłem niewielki trzeba robić ogień, a massa w kotle bezustannie mieszana być powinna, trzeba także mieć na dorędziu ług zimny, któryby natychmiast przylewać można, gdyby massa w kotle do gory się wznosiła i kipiec chciała.

Gdy mydło tak przez sześć lub 8 godzin przy nieustannym mieszaniu się

gotuie, i zaczyna gęstnieć i daie się że szpadła którym się miesza odłupywać, naowczas przymieszuie się do każdego funta łoiu garść soli lecz nie razem tylko po trosze, mieszaiać atoli nieustannie i gotuiać ieszcze po przymieszaniu soli z godzinę iedną. Sol robi ten skutek iż tłustość od ługu się zupełnie oddziela a mydło potrzebną nabiera twardość

Proby, że się mydło zupełnie iuż ugotowało są następuiaće: naprzykład, gdy massa sciekaiąca z łopatki da się ciągnąć w długie nitki, lub gdy massa wtęgim spirytusie zupełnie się rozpuszcza, nalewa się także trochę massy na cenowy talerz, ieżeli po ostygnienu nieprzylepia się do palców naowczas iest dobre mydło, nalewaiąc cokolwiek massy w zimną wodę gdy ta natychmiast upada na dół, iest także dowodem, że mydło iest dobrze uwarzone i że, zkotła wyięte bydź może.

Ieżeli tedy podług powyższych prob mydło iuż iest dobrze ugotowane, naowczas się zlewa w iaki statek lub też w czworokątną skrzyneczkę, u której na dole wodę upuścić można. Gdy ostygnie mydło naowczas ług się spodem wypuszcza, a mydło za pomocą dróta, przeczyna się w tafle, które się w suchem miejscu przesuszaią i do dalszey potrzebizachowuią.

II.

Niektóre łatwe i proste Sposoby ratowania Bydła roga- tego.

O Moczach krwistym.

Dosyć się często ta choroba zdarza między Bydłem, i ieżelisię wsześnie nie

za pobierzy, a krew się w krzyzacki iak się zazwyczaj dzieię zapieczę, naowczas staięsię bardzo szkodliwą i wiele Bydła wygubia.

Głównemi przyczynami tey choroby, są czestokroć Upały, kwasne i bagniste Pastwiska, rownie i siano wczesnie z bagnistych łak sprzątnione sprawuię te chorobę. Naybardziej iednak podpada Krwistemu moczeniu bydło zgornych na niskie pastwiska przepędzone.

Krowy zapadaiące na te chorobę utracaią mleko, są smutne iedzą mało co, i zimne maią uszy, a naywidoczniey ztego się okazuię iż mocz zupełnie iest krwisty i ziemno czerwoną ma farbę.

Ieżeli to w lecie się przytrafia, Bydło chore w Oborach zatrzymane bydź powinno, można mu dawać wodę w ktorej siemię lniane odgotowane zostało, przydawszy do tego Saletry tyle, aby na iedną sztukę Bydła w przeciagu dwudziestu czterech godzin, trzy lub cztery łoty Saletry wypadalo. Trzeba mu także z Szyi upuścić parę funtow krwi, tym napoiem tak długo kontynuować należy, dopokąd Kowisty mocz nieustanie.

Gdyby iednakowoż lekarstwo to skutkować niemialo, tedy następuiaće sciągaiące kilka razy dane pożądaną przyniesie pomoc.

Wez łot Alunu i dwa łoty Saletry, rozpuść to w kwarcie mleka siadłego lub też maslance i dawac bydłu choremu raz albo dwa razy nadzien. Lekarstwo to podług okoliczności przez kilka dni powtorzone bydź może.

Łayno psie w mleku rozpuszczone także skutecznym iest lekarstwem.

Przy tey chorobie na Gnoy bydłęcy pilną bacność dawać należy, bo ieżeli iest z krwią zmieszany, twardy, lub też gdy bydło w cale nie bobczy, naowczas krew iuż w krzyzacki iest zapie-

czona, a w przypadku fakowym rękę olejem wysmarowawszy, gnoy zatwardziały wydobydź, i codziennie dwie lub trzy Enemy dadź potrzeba. Do Enem bierze się Woda z odgotowaną kaszą Jęczmienną, a nalawszy puł kwarty do Sikawki, przysypnie się półkota saletry i trzy łyżki oleiu Inianego przylewają się. — W przypadku gdyby po zazywaniu tych lekarstw w trzech dniach mocz krwisty nie ustał, na owczas znocor funt ieden krwi upuścić można.

O Wszach bydlęcych.

Cielęta częstokroć zabiednione i w ciasności chowane, oraz i bydło biedne w niskich ciemnych i wilgotnych oborach dostaje Wszy, które ie bardziey ieszcze nędzą, dla tego należy takowemu bydłu nayprzod lepszą dać wygodę, poczem się nasmaruie posierści szarą mascią tak nazwaną (Unquentum neopolitanum,) którą słoną dobrze po Bydle rozścierać potrzeba, w przeciagu godzin dwudziesta i czterech można Masć te ciepłą wodą, z mydłem, lub Ługiem ciepłym zmyc.

O Odparzeniu Wołów przez Jarzmo.

Gdy się Woły przez Jarzmo na karku odparzą, tedy spostrzegłszy to zaraz, dosyć iest zimną wodą obkładać to miejsce lub też wodkę z mydłem rozrobiwszy na dzien kilka razy natrzepać kark.

Kto na to skuteczniejszego chce użyć lekarstwa niech weźmie:

Extractum saturni 6 łotow

Spiritusu kanforowego 2 łoty.

Funt ieden czyli pułkwarty wody studzienney, to wszystko dobrze umieszawszy, na dzien kilka razy kark odparzony natrzepać potrzeba, nawet gdyby i

skora zdarta iuż była, tedy i w owczas to lekarstwo bardzo iest skuteczne i pomocne.

Czasem się także na karku oparzelisko robi, to iest skora tak z twarzenie, iak palony rzemien, mieysce takowe powinno bydź codziennie tłustem wieprzowem, lub gęsim smolcem smarowane, zaczyna potem po brzegach odstawać, co nozyczami się odstrzyga, i to tak długo się kontynuie, dopokąd oparzelisko zupełnie nieodeydzie i odstrzygnione zostanie, mieysce to posypnie się prozkim z palonych starych podeszew, poczem się prędko i ładnie zagoi.

Gdy Krowy doyne mleko utracią.

Bywa to często ze krowy lubo zdrowe i żadnym niepodległe chorobom, utracią nagle mleko, przyczyna iest nie inna, tylko niedyspózycya zoładka, iż pożywność dobrze trawic niemoga, i że w zoładku nieczystości się znajdują. Krowie takowey dawać potrzeba przez dni trzy codziennie 8 łotow soli glauwerskiej w wodzie rozpuszczoney rano na szczo, a potem przez dziesięć lub dwanaście dni rano i wieczor następujący trunek.

Uraszplowaney czyli miałko utartey kory dębowey szarey łotow dwanaście, Utluczonego koperku włoskiego dwanaście łotow. Proszku z korzenia czerwooney Goryczki sześćnaście łotow, to wszystko umieszawszy i podzieliwszy na dwadzieścia i cztery rowne części, każdy proszek z puł kwartą wody zmieszany, krowie dawany bydź powinien.

O Ruchaniu się Zębów.

Zdarzasię często, iż wol lub krowa iesić niechcę, trzeba tedy w owczas zo-

baczyc, czyli się zęby nieruchaią, a jeżeli tak jest, tedy następującym sposobem je znowu utwierdzić można.

Wziąć trzeba dwa łoty Alunu, nalewając nato sześć tyżek stołowych wrzącej wody, i gdy się Alun rozworzy w wodzie, przymieszaią się cztery łoty miodu praśnego; Tym działaią na obydwóch stronach dwa razy na dzień się smaruią, i w krotkim czasie Zęby się znowu umacniaiā. — To iedynie się o działaiowych zębach rozumie, gdyż przodkowe zęby niemocno siedzą, i za naciśnieniem się rachaiā, a czasem gdy i te bardzo osłabiają, w owczas przez to lekarstwo rownie umocnione byż mogā.

Obciskaiā drudzy ruchaiące zęby, mākā z solā umieszaiā, pomaga i to czasem i sol iedynie umocnienie sprawuię iednakowoż pierwsze lekarstwo jest nierownie skuteczniejsze, i prędzey pomoc przyspieszaiące.

Ozatrzymaniu się Mieysca po Ocieleniu.

Często się to zdarza, iż po Ocieleniu miejsce odeyść niechcę, czyli też krowa oczyścisię niemōże. Czasem drugiego dnia dopiero odpada samo lecz gdy się to niestanie, w owczas krowie, łot ieden białego drobno utłuczonego Imbieru w kwarcie Piwa dać potrzeba, lub też co ieszcze jest skuteczniejsze dwa łoty Teryaku w kwarcie Piwa. Gdyby w przeciągu dwunastu godzin miejsce samo nieodpadło, na ten czas tylko lekko za sznur pociągnąć można, i tym sposobem łatwo się odchędorzy krowa.

Groch bobrowy z łupinami, czyli strzędze bobrowe gotowane ostudzone i cokolwiek osolone za napoy dane, skutecznym są także lekarstwem w takim razie.

ROZMOWA

Między Waclawem żołnierzem polskim, a Adamem bratem iego, włościaninem ze Wsi P.

Jadąc z Poznania do Kalisza wstąpić musiałem do karczmy we wsi R. i byłem tam świadkiem rozmowy między iednym żołnierzem polskim z Francyy powracaiącym, a bratem iego włościaninem ze wsi P., która tyle mi rozkoszy sprawiła, że odtąd przebaczyłem wszystkie nieprzyjemności, których kiedyś w karczmach żydami osadzonych doznałem. Rozsądny weteran tak wiele trafnych rzeczy powiedział, i iego opis niderlandzkiego gospodarstwa rolniczego tak jest zgodny, z wiary godnemi doniesienianim o nim, iż za moy obowiązek uważam, udzielić publiczności rozmowę tych dwóch braci. A jeżeli moje powtorzenie niesprawi czytelnikowi tak wielkiego ukontentowania, iakiego ia doznałem słuchaiąc, będzie dowodem że pamięć moja niewszystko com styczał dochowała.

Wszedłszy do karczmy w R. szukaiąc postronka do zastąpienia tymczasowo zerwanego pasa u powozu, zastałem tam Adama, siedzącego, wyrzekaiącego na niedole których obciążony kwaterunkiem i odprawiając podwody ucierpiał, i wódkę popiāiącego.

Wkrotce potym wszedł Waclaw w mundurze, z dwoma krzyżami, uchramaiący na nogę; twarz iego blizna zdobiła.

Adam poznał niebawnie brata, a usciskawszy i ucałowawszy go nay urdecznicy, zrobił mu tysiąc zapytań iak musię na wojnie powodziło; i odpowiedziawszy na tysiąc zapytań Waclawa, względem powodzenia się rodziców, kochanki i przyjaciół, usiedli uradowani

bracia, i taka się między niemi wszczęła rozmowa.

Adam. Powiedzmi Wacławie coś za kraie widziat? i gdzie ci się naybardziej podobało?

Wacław. Przypomnisz sobie że z pułkiem do Hiszpanii wyszedłem; wiesz i o tym że ze szczyt kami iego Woynie rosyiską odprawilem; słyszałeś i o tym zapewnie że śniy znowu do Francyy przez Krakow udali się, z kąd nam na łono oyczyny wspaniało myślny Alexander Imperator powracic pozwoił. Przeszedłem Niemcy, Francyą, Hiszpanią, Czechy

W Niemczech naywięcey iest porządku; chłopiek tam rządny, dobrze się ma dla tego. Przyznam ci się, że gdyby się można z tym narodom rozmowic, i że bym niedoznał że nas tam nienawidzą, toby mi się tam naylepiey podobało. We Frantyy powietrze ciepleysze, a zatym kray pięknieyszy, w wielu iednak miejscach natrafiłem na uboższy lud iak w Niemczech, lubo tam każdy człowiek swoy własny pan. W Hiszpanii, chociaż tam prawie niewiedzą co iest zima, i ziemię mają urodzayną, lud tam bardzo ubogę, a to dla tego, że tam gorsze ieszcze iak unas gospodarstwo, i lud bardziej iak nasz próżniactwo lubi. Czechy mało się różną od Niemiec.

Naybardziej mi się iednak podobał kray, lubo niewielki, lecz bardzo ludny i bogaty. Nazywa się Niderlandy, Należał dawniey do Austryy, późniey do francyy, a teraz go znowu podobno utraciła. Kray ten tak iest wzboża, łaki, bydło, wełny, tutunie obfity, że go raiem ziemskim nazwać można; i lubo ludność tem cztery razy więkcza iak unas, wszystkiego taki iest dostatek, że wiele płodow zagranicę wychodzi, a niechodzi tam chłopiek boso i odarty, i nie obywa się iadłem bez okrosy iak unas.

Mieszka także tameczny włościanin lepiey iak unas dzierzawca znacznego dosyć folwarku.

Kiedy tam wyśieiesz ieden korzec przeniczy, to sprzątniecz 13, żyta 16, a owsa więcey iak 20 korzy z iednego korca wysiemu. Inne zboża rownie obfite wydaia płony; a rzepak zimowy, i len większe ieszcze rolnikowi tamecznemu przynoczą zyski aniżeli zboża. Co cię iednak naybardziej zadziwi kiedy ci powiem, to iest, że tam wiele poł dwarazy do roku sieia i sprzątaia; n. p. po życierzepę lub sporek rolowy z lnem sieia zwykle marchew. Była rogatego naypiękniejszego gatunku taki tam iest dostatek, że kray ten wtym względzie Podale nawet podobno przechodzi. Na kmiecey roli znajdziesz tam zazwyczaj 14 krow tak młecznych, że iedna na dzien puł kwarty masła wydaie. Unas niechcą pamiarze 7 Garcy z krowy na rok oddać Panom: tam rachuią 25 Garcy z krowy, oprócz przychowku.

A. To tam więc iedna krowa za nanczych cztery stanie?

W. Tak iest. Ale posłuchey iak iest tam karmia:

W lecie

o 5tey rano dostaia 10 krow, dwie iedno konne fory konieczyny swierzey, lub inney trawy. Na południe tosz samo.

O osmej w wieczor tocz samo.

Napoy składa się z zimney wody z przymieczaną masłanką i słodzinami:

W zimie

od wszystkich świętych aż do maia gotuia w wieczor pułkorca kartofli, lub tizy cwierci korca rzepy lub morchwi w kotłę, do tego przysypuia ieden kosz słodzin, i tylesz plew. Tę zupę słudzą zimną wodą, i daia ia bydłu o siedmey godzinie z rana.

Po zupie dastaią krowy słomy.

Na południe dastaią krowy taki pokarm iak rano; na wieczor to samo co na południe.

A. Zawierz mi Waclawie, że to wszystko co mi otym kraiu powiadasz, tak mi się baieczne bydź widzi, że gdybym cię za prawdziwego człowieka nieznał, rozumiałbym, żeś sobie baieczkę wymyślił; iak to o wędrownikach mowią, że radzi podobnym sposobem z prostoty żartować.

W. Wiem ia otym że kto Niderlandow niewidiał, niewierzy temu com powiedział otym kraiu, który cały doskonałey uprawny, iak są ogrodynaszch wielkich Panow, ktorych utrzymywanie wiele pieniędzy kosztuie; i dla tego niechcąc uchodzie za kłamcę, nikomum ieszcze nie powiedział, cos dopiero o demnie słyszał

A. Ja tobie bracie wierzę. Naucz mnie więc, dla szego im się tam wszystku tak dobrze powodzi. Jest że tam ziemia tak urodzayna że bez pracy plony wydaie? Niemasz tam zimy. Są że tam w lecie ciepła tak często deszczem przeplatane iak tego sobie rolnik życzy? Rolnik tameczny spuszczaiać się na doświadczoną urodność ziemi zapewnie się tak zięy uprawą nie mozoli iak my?

W. Mylisz się bracie. Ziemia tam nie lepsza iak unas, lecz od wiekow lepiej spraviana i mierzwiona. Powietrze w Niderlandach mało łagodnieysze iak unas, i lubo zima krodzey tam trwa, to za to nieznamy tak mroźnych i częstych wiatrow, iakie tam dla bliskości morza panują.

Rolnik tameczny niepuszcza się nietylko na urodzayność ziemi, ale owszem tak troskliwie gnoy nietylko w podworzu zbiera, ale nawet zakupuie kosztownie, i zdaleka, częstokroć na-

wet wodą sprowadza, iak w żadnym innym kraiu. Zdiwisz się, kiedy ci powiem, że tam nietylko popioły i zoła, ale nawet kuchy lnieme na pognoy zakupiują; a co więcey, za bydłem na pole idącym mierzwę upuszczoną w koszyki zbieraią. Po miastach znajdui się kupcy co mierzwą tylko handluią.

A. To tam muszą pańszczyzn nie robic, że do takich robot czas maią? Muszą i podatkow nieznać że maią na mierzwę pieniądze?

W. Pańszczyzn tam nieznaia, bo od niepomiętnych czasow wszyscy Panowie dobra na małe folwarczki podzieliwszy, ktore nie są zwykle większe iak nasze pustkowie, oddali ie chłopom wdzierzawe, a ci czeladzi i najemnikami obywać się muczą.

Podatki tam większe ieszcze iak unas: kmieca rola więcey nad 750 Złt. pol: opłaca na rok.

A. Hłopek tam więc szczęśliwszy iak unas, bo na nikogo nierobi, i iest tak panem iak nasz possessor.

W. Tak, iest szczęśliwszy, bo iest rzadnieyszy, trzezwieyczny, pracowitczy, zna lepiej iak myswoie rzemiesło, iest przemyślmy w użytku plonu swey pracy. Lecz nie leni się sam do żadney pracy, niewstydzia się wziąć pług wrękę; nie zna co iest trzymać ekonoma lub karbowego; nie ieździ piątką do kościoła; ale tesz za to placi z kmiecy roli roczney dzierzawy do 2000 Złt. pol., iak mi ludzie powiadali; pełni punktualnie przyięte obowiązki; nie kwituie dziedziea papiorkami; nie nińczy folwarcznych budowli i inwentarzy. Dla tego tesz tam niemasz tak częstych zmian w dzierzawach, trwaią ony zwykle, bez zmiany warunkow, przez ciąg życia dzierzawcy; niesłychać tam o processie między dziedzicem a dzierzawcą.

A Powiedz mi miły Waclawie, czym się Niderlandzkie rolnicze gospodarstwo od naszego różni? Wszak że i my też chcemy roli dogodzić, a przecie cudów takich, o jakich mi powiadasz dokazać niemożemy.

W. W Niderlandach nieznaia co jest ugor, obsiane są wszystkie pola od skiby do skiby; nie znaia tam pastwisk, (bez których my się obejść nie możemy) a do lasów, które tak są regularnie sadzone i pielęgnowane iak unas sady z owocowego drzewa, nigdy bydo niechodzi.

A. Jak że może zboże na posiewiskach siane tak plonować, iakęś mi powiadał? czym że mogą tak wiele bydła, iakęś mówił że utrzymuia, przez cały rok dostatecznie wykarmić?

W. Zaraz ci powiem. Ich plug lepszy od naszego: lepiej ziemię podeymnie, lepiej skibe przewraca, mniej bydo morduie; zaprzagaią jednego tylko konia do niego na srednich gruntach, a wgrędzinach, i przy głębiekiej orce nigdy więcej nad dwa konie nie używaią; można nim na puł łokcia, lub na 3 cale tylko głębokoroać; przedni jest do darcia nowin, i można go w tak twardey ziemi użyć, w którą by nasz plug nie wszedł. Orce także Niderlandzycznych z większą bacznością anizeli my; (osobliwie przy uprawie pańskich rol, o tym tylko myśląc, żeby do śniadania wymiar wyorać, mało o to dbaiąc, czyli się co urodzi po naszej złey pracy lub nie). Każdy kawałek roli oraney wyglada tam iak kwatera w ogrodzie dobrze skopana. Wiele tam także nader skutecznych robot w uprawianiu rol uskuteczniaia, których nigdzie iadziej nie widzialem. Mierzwiąc naprzykład, nierozrucaia mierzwy na pułłokcia szeroko z każdej strony dawney brozdy; dla tego, że

zbyt głębokoro zatopiona mało skutkuje: a natomiast ostatnią skibe z brzegu każdego zagona mierzwią powtornie, z przyczyny, że się w tym mieyscu iatowa ziemia wyornie, a Niderlandczyk koniecznie rownie dobry urodzay naciałym zagonie mie chce. Dla tego względu mierzwią często w tym kraju pobrzeżne tylko skiby zagona, nie mierzwiąc reszty roli.

Mierzwią tam także niektore pola, zorawszy wprzod po cztery skiby każdego zagona miałko; a rozruciwszy mierzwę na oraney roli, wyoruią dwie brzegowe skiby na pułłokcia głębokoro, i ziemią wyoraną przytrząsaią mierzwe. Że iednak odkładnica tak szeroko ziemi spychać niemoże, więc do niej przyprawiaia deskę na pułtora łokcia długą, za pomocą naka: do tey deski przyprawiony jest drag z giatkiego drzewa, za ten trzema rokotnik idący obok pluga, i tym sposobem rozruca się ziemia tak szeroko iak potrzeba.

Nie przestaiąc Niderlandczyk na pilney robocie plugiem, kopie corok siodmą część całego swego pola na 15 cali głębokoro. Lub też, uprawiaiać role plugiem, przeklada przy każdej orce brozdy w inne miesce, te rydlem wykopnie, i ziemię wykopana broną po zagonie rozwłoczy.

Rolą na siew oraną włoczą tam broną przewroconą przed siewem: a to dla tego, żeby siew nie rzędami, lecz iednakowo po całej roli tozsypował się.

Każdy niemal siew bywa wałkowany przed brozdowaniem.

Po dokonanym siewie i włoczce wyoruią tam nietylko podobnie iak unas brozdy, ale ie potym rydlem, krztałt klina maiącym, żeby brozda coraz głębiej zwęzala się, wykopuią, i ziemię na zagonie rozrucaia.

Domyslicz się, że przy tak doskonałym sposobie osuszania nieznają tam wymokłego, lub mietlą przerosłego zboża.

Mierzwią tam całe pole corocznie: utrzymując, że lepiej letko a częściej mierzwić, aniżeli przeciwnie.

Wszystkie zboża pelą, lubo nayszcześniejszego ziarnu do siewu dobierają: W nadgrode za tak pilną staranność w uprawie roli, nie zna Niderlandczyk co jest nieurodzaj, lubo po życie żyto, po ięczmieniu lub owsie przenicę, lub żyto sieie, i zgoła w wyboże siewu na to tylko ma wzgląd która ziemia ktoremu zbożu naydogodniejsza.

Na pokarm dla bydła sieją wiele koniczyny, bobow, sporku rolowego, rzepy i machwi; sadzą wiele kartofli.

A Jak że tam iak wielu robotom wydołają? iak może mierzwa na nawoz całego polacorocznie wystarczyć?

W. Bydła roboczego mniej tam iak unas utrzymują. Dzierzawca kmiecey roli nie ma więcej, w okolicach gdzie końmi robią, iak dwa konie; ale konie także co by się pod kierasierow zdały. J nie zbywają ich tam tak trową iak unas! cały rok stoją na obroku. Ale że tam owies drogo sprzedać zawsze można, karmią konie nawięcey bobami, marchwią, kartoflami i sianem.

Czeladzi więcej iak unas utrzymują, a oprócz tego na najemnika nieżalują. I tak, na kmiecey roli znaydziesz tam zwyczajnie trzech parobkow, dwie dziewczki; a dotego nieleni się sam dzierzawca z dziećmi do roboty.

To wszystko by iednak niedosyc było, gdyby tam tak iak unas lubili piianstwo, żeby tyle czasu na odpustach i targach trawili, gdyby tam tak iak unas wszystkie dzieci, a nawet i

starszą czeladź na cały dzień z bydlkiem na pastwisko wysyłali. My się cheipie-my kiedy Panu lub iego podstaroscie-mu psotę w robocie wyrządziem; kto się naychardziej zwierzchności stawia, ten unas w łaskach choćby tecz i załogę strwonil żonę i dzieci głodem umorzył. Inaczej myślą w Niderlandach: tam taksie leniwem czeladnikiem i nierządnym gospodarzem brzydzą, że nikt z nim w karczmie w niedziele kwaterki wodka niewypiie. Tak, nikt tam nieprożnuie. Starzec, albo dziecko w godzinach wolnych od szkoły, kiedy nie są wstanie inney pracy wydołać, mierzwę na gościniu zgubioną w koszyki zbierają.

Prawda że tam wiele mierzwy potrzebują, ale iey tecz wiele przy sposobiają. Wystaw sobie wiele tam słomy miec muszą obsiewając wszystkie pola co rocznie; zwłaszcza że im się wszystko wybornie udaie, a wszystkie słomę w gnoy obracają.

Uważ i na, to że tam żadne bydle bobka nie zgubi, będąc zawsze w stayni karmione i tak dostatecznie iak opasy na pańskich gorzelniach. Nikt mi tam niechciał wierzyć, kiedym powiadał że unas bydło od Sw. Woyciecha aż do Marcina mało do obory wchodzi.

Znaydziesz tam na każdym podwo-rzu gnoiownią, gdzie wszystek gnoy bydlęcy składaia, dokąd wychodki ściek mają, gdzie wszystkie zmieci, strużyny z kuchni, gnoy drobiazgu i popioł składaia. A nieprzestając nacych zabiegach, zakupują gnoie i popioły w miastach zbierane; co więcej, kwity lniane na pognoy drogo zakupują. Nie zadziwi to bynaimniey Niderlandczyka, kiedy słyszy, że dzierzawca iedney kmiecey roli do 2000 Złt. pol.

na skupienie mierzwy co rocznie wydaie.

A. Że tak pilna uprawa roli przy tak silnym i częstym nawozie piękne plony wydaie, poymuie. Ale naucz mnie Waclawie, iak może dzierzawca iedny kmiecey roli wystarczyć na zapłacenie dzierzawy 2000 Złt. pol. wynoszącey, i przytym opłacić około 750 Złt. pol. podatkw; z kąd wezmie 1000 Złt. na zapłacenie naiemnika, do 2000 Złt. pol. na zakupienie mierzwy; nieprzepominając o wielkich kosztach ktorych utrzymywanie tak liczney czeladzi wymaga? To tam taka musi być zawsze drogość iak unas podczas głodnego roku.

W. Zaraz ci opowiem iaki tam sobie roczny dochod dzierzawca kmiecey roli rachuje: z tą się nauczysz, ktore tam rzeczy, i o wiele są droższe iak unas.

Za 45 korcy rzepaku zimowego	3500	Zł. p.
— 2400 kitek lnu kurlandskiego, bo tam innego nie sieia	2700	—
— 2½ korca siemienia lnianego	332	—
— 8 korcy przernicy	500	—
— 40 korcy żyta	1575	—
Za kurze iaia	150	—
Za cielęta	90	—
Za 1000 kwart masła	1800	—
Za masłakę	750	—

Oguł 10,967 Zł. p.

A. To tam, iak widzę, iedna kmieca rola więcey użytku przynosi, iak u nas iedna wielka wieś z folwarkiem. I zboże tam tylko, iak widzę, w znacznie wyższej iak unas stoi cenie; a masło i len nieledwo tak drogo iak Niderlandczyki zazwyczaj sprzedai my.

W. Dobrześ mnie zrozumiał. Patrz bracie! co to może pilność, ciągła uwaga na przyszłość i oszczędność czasu, sił i pieniędzy! Gdyby byli nasi

przodkowie tak iak Niderlandczyki gospodarowali, niebyli by nam pustych hat zostawili, z ktorych, się lada francuz lub niemiec, co u nas ugaszcza, natrzasa; niebylibyśmy iak bydłeta w ciemnocie wychowani; niebylibyśmy tak iak teraz w nędzy pogrązeni, w ktorey kiedy iedne rzniwa omyła, z głodu by umrzeć przyszło, gdyby nas Panowie nie zaratowali. I zawierz mi Adamie, taką samą nędzę naszym dzieciom zostawimy, iezeli naszych złych nałogow nie zrzczyemy się, iezeli sposobu życia i gospodarowania nie zmienimy! Nic nam niepomoga wszystkie swobody ktore iuż nam nadali, i nadać mogą, iezeli się sami sobą szcześnie nie zajmemy.

A. Prawdę ty mówisz poczęści, i dobrzeby było żeby miec takie zyski z gospodarstwa iakie ciągną w tym kraju, ktorego przezwiska spamiętać niemogę. Ale powiedz mi Waclawie, z kąd wziąć pieniędzy na skupienie bydła, sprzętow gospodarskich, mierzwy; z kąd wziąć potrzebną szeladź, naiemnikow? wiesz iak mało ludzi mamy. A gdyby i to wszystko wykonać się dało, ktoby mi tyle rzepaku, tyle lnu odkupił?

W. Przy dobrej woli, przy wytrwałości i dobrej wierze gory można przeność. Rob ile możesz, poleć reszte opatrności. A kiedy ci zacnie na cierpliwości zbywać, przypomni sobie to przysłowie „Nierazem Krakow zbudowano.“ Dobrze uważasz, że trudno by było o kupca na rzepak i len, gdybyśmy się wszyscy temi zbożami nawięcey zatruli. Ale ktosz by też tak w pacznie zaczynał? Len i Rzepak potrzebuia dość ramion, i wiele mierzwy bez powrotu, a nam iak na pierwszym tak na drugim zbywa. Po

winniśmy więc od tego zacząć, żeby bydlu tak dobre iak w Niderlandach dać wyżywienie żeby tekie mieciak tam ztąd zyski, żeby ie prętko rozmnożyć. Rolą tak pilnie iak Niderlandczykowie uprawiać powinniśmy. Wszakże to od naszey iedynie woli zawisło? Trzeba nareszcie tak troskliwie iak Niderlandczyki mierzwę rozmnażać. Obracając przytym pieniądze na sprzęty, ktore teraz na nas. żydki za trunki myludząią, pewno nam Pan Bog pobłogostawi.

A Jak z twej mowy dochodzę, radłbyś pałasz na lemierz zamienić?

W. Zgadujesz moje myśli. Moia rana w prawey nodze niepozwalami dłużej służyć. Gdyby iednak oyczyna ratunku potrzebowała, zaprawiać będę nowo za iężnych do walki, a granic i sławy bronic będę choćby na iedney nodze.

Opowiem ci, com sobie powracając do wyczyny przez drugę względem moiey przyszłości ułożył; a ty mnie bracie otwarcie powiedziec musisz, iakci się to zdawać będzie.

Nasamprzod; jeżeli mi Zosia miłości i wiary dochowała, myślę się żenic.

A. Mocno mnie twoy zamiar Wacławie cieszy. Zosia niepłocha: często cię wspominała, rodziców naszych często odwiedzała, kiedy o tobie rozpaczali zawsze im powrot twoy wrożyła; w wielu przypadkach wspierała ich. a tak, że nikt o tym we wsi niewiedział:

(tutey spadło łez kilka po marsowych licach Wacława, ktory ukrywając to poruszenie iako nieprzyzwoite rycerzowi, odwrócił się, a otarłszy nieznacznie łzy, tak daley mowic zaczął.)

W. Kiedy tak iest Adamie, tom

ia najszczęśliwszy człowiek na świecie. Nieżał mi trudow ktore na wojnie wytrzymałem; nieżał bolow ktoremu rany sprawiły! Wszakże bym był niewiedział co za skarb w Zosi posiadam pdybym zawsze wdomu zostawał? Muszę ci się ieszcze przyznać, że wcale inny, i daleko szczęśliwszy do was powracam, iakim był kiedym dom opuscił. Przedtym, uważałem Pana za mego nacyelniejszego nieprzyiaciela, a iego urzędnika za współuczniela. Zdawało mi się że Pan z tego tylko żyje, com ia w pocie czoła zarobił. Widziałomi się, że i Xładz nasz proboszcz, i wszyscy urzędnicy Kociołi we społce z Panem moim byli, kiedy o moją szło skorę; dla tego słowu nawet Bóżemu w koscielo niewieżyłem; a stanowi moiemu iako niewolniczemu, na wzgardę i uciski wystawionemu złorzeczyłem. Zawołany do pańskiej roboty niemyslałem iak tylko, iak by się ochronić. Ani mi na myśl przyszło, żeby zganic, kiedy mi się kto przyznał że bydło w ochronę lesną, lub w łakę zatkniętą wpędził; lub inną iaką szkodę Panu wyrządził; cieszyłomnie nawet wewnątrznie. Oycunawet naszemu, kiedy to gospodarstwo posiadał ktore ty teraz trzymasz, niewiele szczerzey iak Panu dopomagałem. Żem przysiewek ieszcze na pnium u Maśka przepiał, to ci pewno będzie pomiętne.

Inaczej ia teraz myślę obeyrzawszy się w świecie! Długo stałem pod komendą syna naszego Pana: nieraz on mnie w ogien prowadził; gdzie było nayniebezpieczniej tam go zawsze na przodku widziałem kiedy nam się zle powodziło, nietylko że głód i niewygody rowno znosił, ale nawet dadawał nam zerca, do wytrwa-

łości zachęcał. Nieraz sam do siebie tak przemówił: „trudy które ponosisz niewiele się różnią od zwykłego twego życia podczas pokoju; niebezpieczeństwa znosisz, bo zwierzchność z ciebie żołnierza zrobiła, co masz za wielką zasługę? Lecz twój Pan szuka niebezpieczeństw, porzuciwszy dobrowolnie spokój, dostatek, wygodę. On to kocha prawdziwie Ojczyznę i sławę.“ Po tej rozprawie tak się do niego przywiązałem, że gotów w ogień za niego skoczyć. Życzę mu teraz z serca największych bogactw. Nie potrafiłbym mu teraz nie tylko krzywdy wyrządzić, ale bym ubiół tego, co by mu tylko sławami ubliżył. Zdziwiłbyś się Adamie, że byś widział jak nasi oficerowie w najodleglejszych krajach tak są obeznani, jak w domu; z każdym się potrafią rozmówić. Uymowali się znanymi jak z własnymi dziećmi: niezbywało nam na niczym, skoro się ogień wojny cokolwiek przytłumił. Uczął się na wojnie, że się niemożemy obejść bez opieki Panów: warci dla tego, żeby im się lepiej jak nam powodziło.

Nauczyłem się i tego, poświęcić chodząc, że ubogi wszędzie pracować musi: i że temu tylko swobodnie żyć wolno, kto od przodków bogactwa odziedziczył. W tych krajach gdzie pańszczyzny zniesione, musi chłopiec pracować i przemyślać żeby na czynsz zarobić. Niedziecie nam się więc żadna krzywda, zwłaszcza że nam wolno lepszego co raz Pana szukać.

A. Takes się w twoim Panie zakochał, żeś o Zosi, i o tym cośmi powiedziec obiecał zapomniał.

W. Prawdę mówisz Adamie. Zaraz się poprawię.

Syn naszego Pana, lubo został puł-

kownikiem, musi także dla rany do domu powrócić. Poznał i on i polubił tak jak ja Niderlandzkie gospodarstwo. Niechce nic mieć doczynienia z podstarościami, który; jak mowi, nic niemniejszą, jak tylko końmi handlować; ani z panami possessorami, którzy po największej części niszczą dziedziców prawami, a włościan różnymi sposobami, a tak do zubożenia kraju więcej jeszcze jak niażdzy nieprzyjacielskie przykładają się. Zamysła dobra swoje podobnie jak w Niderlandach na małe dzierzawy podzielić, i te swoim włościanom, o których rzetelności i rzadności przekona się, na długie lata zadzierzawić. Z pustymi rolami, na których w naszej wsi równie zapewne jak w innych niezbywa, myśli Pan początek zrobić. Ja mam jako taki dzierzawca jednego pułrolku drogę przeterować.

Gospodarowanie moje rozpocznę od urządzenia podwórza, i obory: skład do gnoiu jest najcelniejszą cześcią podwórza, i ten tak będzie zrobiony, żeby gnoy ani gnoiewka nie ginęły, żeby gnoy nie wysychał od wiatru lub słońca, ani też żeby go woda nie zabierała, bo jak iedno tak drugie szkodzi. Dla pomnożenia nawozu zwozić tutaj będę, w czasie wolnym od nagłych robot, chwasty w polu lub w ogrodzie wypelone, ziemię wyrzuconą z poprawionych rowów, popioł, i inne podobne rzeczy. Oborę i stajnię wybrukuję, dam gnoiwce odicek do składu gnoiu, żeby konie i krowy suchostały; zrobię połap gliną wylepioną, aby bydło latem chłodno, a zimą ciepło miało; i żeby siano pod dachem zachowane, parą bydlęcą nie przechodziło. Przypodobnym połapie jest też więcej czasu, w przypadku ognia, do

ratowania bydła. Ściany wylepię, i dam okna: bo przewiew szkodliwy dla zdrowia bydła, a światło potrzebne. A iak mi Pan nowe stawiać będzie zabudowanie, prosić będę o oborę pod iednym dachem z mieszkaniem, i zaraz przy kuchni: żeby Zosia, chociaz słaba, była wstania bydła doyrzeć. Zakupię sobie dwie krowy, dwa konie, parę enebiał, i tylecz cieląt. Starać się będę wykarmia wszystkiey bydło dostatecznie, iusz w pierwszym roku, przynajmniej do rzniv w oborze, nie mając łęgowych postwisk: bo sosz nięrozumniejszego iak mować bydło bez użytku? a sosz za użytku można się z zamorzonego bydłęcia spodziawać? Wtym zamiarze zasadzę cały ogrod, i cały kapustnik w polu warzywem, a naywięcey kartoflami, bo te naypewnieysię przy dobrej uprawie udaia, i naylepiey się przez zimę zachować dadzą.

W pierwszym roku gospodarowania mego wywiozę wszystkie mierzwę iesienią pod ogrodowizny. Sadzić będę kartofle za pługiem coraz pod trzecią skibe, dwie opuszczaiąc; i obsypować ie będę radłem, iak się to iusz unas na pograniczu szlaska dzieie.

Naprzyszłość, tak wiele myślę ogrodwin sadzić corocznie, żeby sprzęt na wyżywienie przez zimę, to iest przez z miesięcy dla siedmiu krow, i dwóch sztuk ięłowego bydła wystarczył; a przeznaczam po 6 garcy kartofli przy 10 funtów siana dla kaźdey krowy nadzien. Na pokarm latowy siewać będę koniczynę z ozminą lub ięczmieniem, wyki, taterkę i rzepę; rachuiąc na kaźdą sztukę latowe wyżywienie trochę więcey iak pułkorca żytnego wysiewu przestrzeni pola.

W pierwszym roku wszystkie zimowe mierzwę wywiczę pod mieszanie

z ięczmienią, owsa i wykow zfożoną, którą wraz z koniczyną zasieję, i koscic ią będą, skoro zakwitnie na latową paszą, a comi od potrzeby zbędzie, na siano. W przyszłym roku sprzątać będę koniczynę na tym samym mieyscu na letnią paszą.

Na przyszłość ułożytem sobie:

1. Wykarszować wszystkie pola i łaki z Kemnieni i Krzakow, i osuczyć iak pierwsze tak drugie naydoskonalęy. Na łakach rozrucać będę kretowiny co wiosna i iesien, i pognoiać ie będę gnoiowką, tak często, iak ten materyał wystarczy.
2. Cały zapas mierzwy zawsze będzie w ugor wywieziony, i cała część wymierzwiona będzie ogrodwinami zasadzona, wykami na zielony sprzęt, bobomi i lnem zasiana.
3. Na kartoflisku, i po innych ogrodwinach ięczmien z koniczyną, a na reszcie ugoru ozimina następować będzie.
4. Role uprawiać będę z tą samą pilnością i podobnym sposobem iak w Niderlandach widzialem; w wyborze siewa stosować się będę do własności ziemi, do tego, czy iest wymierzwiona lub wyploniona, chwastami napełniona lub nie. Pług Niderlandski obiecałmi Pan sprawić który nie iest od naszego kosztownieyszy.
5. Lnu tyle siać będę, ile z familią i czeladzią oprząść przez cały rok zdołam. Możecz chłopiek długich porankow i wieczorow korzystniey użyć iak przędać?
6. Ogrod cały będzie corocznie rydlemskopany, drzewem owocowym w linie zasadzony, i nayczysciey utrzymyweny: a to nietylko dla tego

że owoc i ważywo unas popłaca, ale więcey ieszcze dla tego, że moim zdaniem gospodarz ktory może scierpiec nieporządek około domu, niemoże troskliwie dbać o czystą i gruntowną uprawę roli. A wiedz o tym, że m się nauczył przesadzać drzewa, szczepic i oczkować. Przypatrzyłem się także w dalekiej moiej wędrowce iak na człowieka mieszkać przystoi. Niezobaczysz nigdy umnie w izbie prosiąt ani cieląt, a czasem uyrzysz podłogę z tarcic, co sobotę porządnie umytą, piec grzeiący, i mało drzewa trawiący, w którym w zimie będzie można ieść gotować. Rzepiku tyle co rocznie siać będę, żeby oli do lampy na cały rok wystarczył, ponieważz kominiek wiele drzewa, na ktorem tutaj zbywać zaczyna, potrzebuie, i izbę wystudza.

Okna będą do otwierania, a to dla odswierzania powietrza.

Sporządę sobie osobną kuchenkę do gotowania podczas lata. Czasem w murowany tu będzie kociołek z lanego żelaża, dla wyparzania statkow do mleka, i dla parzenia sieczki.

Drzewo na opał zastaniesz zawsze umnie pod dachem, i w zamknięciu.

Mocno mnie to martwi Adamie że nieumiem pisać i rachunkow. Trudno byđ porzadnym gospodarza nie utrzymiując rachunkow. Lecz cosz robić? Jak Pan Bog da syna ten się musi pilnie uczyć, by oycu wtey ważney potrzebie dopomodź. Moie dzieci muszą się albo uczyć, albo wgospodarstwie mi pomagać; i wolałbym ie nieledwo potopic, aniżeli ie zabydłem na pastwisko posełać, iak wy tę lubicie; niezważaiąc na to że się tam

prozniactwa, i wszeteczney rozpusty uczą. Nasz młody dziecic chce koniecznie naszą szkołą szczerze się zatrudnic, żeby znaszych dzieci ludzi, iak zwykł mawiac porobic. Chce żeby się oprócz czytania, pisania, i rachunku, uczyły wszystkiego co dobry rolnik znać powinien; n. p. ogrodnictwa chodzenie około drzewa owocowego, około pszczoł, chodowania roslu na paszą dla bydła; poznawaniu roslin użytecznych dla zdrowia ludzi lub zwierząt, sposobow ich rozmnażania i umniey, znaomości roslin szkodliwych ludziom i zwierzętom, lub upadliujących różne gatunki zboza; i srodkow, wygładzenia onych najłatwiejszym i najsukuteczniejszym sposocem. Maią się także wprawiac w użycie rożnych narzędzi gospodarskich mało ieszcze unas znaionych, n. p. radła do kartofli i innych ogrodowinę obsypowania i t. p. w.

A. Niech ci Pan Bog szczęści kochany Waclawie w twoich zamiarach, i niech się naszemu młodemu Panu, wszystko dobrze wiedzic za to wszystko dobre co nam chce wyswiadezyć. Jest tu wiele takich co tak źle względem niego myślą iakieś ty myślał. Jego dobre uczynki nawroca ich przecie tak iak i ciebie.

Poymuie ia trochę iak ty myslisz gospodarować, bo tutaj niedaleko ieden Pan podobnie od lat kilkunastu gospodaruje, i na własne oczy widzialem, że mu się wiele rzeczy nowych udało. Ale wierzyłbyś temu, że on bardzo zato na ludzką obmowę poszedł? Mowią wcale onim że z diabłem trzyma. Ja temu wprawdzie niewierzę, bo wiem że iest cnotliwych państwa synem. Ale ty Waclawie strzeż się. Zeby otobie coś podobnego niepowie-

dzieli, a bardziej ieszcze żeby ci gdzie na iarmarku tego diabła kłami nie wypędzili. Nam ubogim nietak letko iak Panom figle uchodzą. Po tey rozmowie namawiał Adam usilnie Wacława do kieliszka, a że ten stale się wymawiał, szczęstował się sam Adam ukontentowany z przybycia brata, ktorego miał za nieboszczyka tak serdecznie, że bez braterskiej pomocy nie byłby do domu trafił. Wacław zmartwiony stanem nieprzyzwoitym brata,

i niecierpliwy żeby iaknayprędzey rodzicow i zosię usciskać, puścił się z bratem w podróż rozgniewany, że nie mógł tak prętko iść iak iego serce pragnęło.

Jak by się prętko rany zgoiły ktore ostatnia woyna naszej oyczyznie za dała, gdyby wielu rycerzy tak iak nasz Wacław, i iego Pułkownik czuli i myśleli.

Y z y o l a.

REJESTR JARMARKOW

na Rok 1815.

Allenburg: 1. w wtorek po Niedz: Mięso-
pustney, 2. w wtorek po Niedz: 3. Wielkanoc:
4. w wtorek po Michale, 5. w wtorek po Niedz:
1. Adwentowey.

Andrzeiowos: 1. na S. Dorotę, 2. na Nie-
bowstąpienie P. 3. na Piotra i Pawła, 4. na Bar-
tłomieia, 5. na podwyższenie Krzyża, 6. na
Marcina.

Arendswald: 1. Bydelny w Szrodę po Re-
minisc: 2. w Czwartek po Misericord: dniem
w przód bydelny. 3. w Czwartek po Nied: 10.
po Troycy S. dniem w przód bydelny. 4. w Po-
niedział: po Niedz: 18. po Troycy S. 5. w Szro-
dę po Niedz: 23. S. Troycy.

Attendorf pod Szlichtingheim: 1. w
Niedz: przed Antonim. 2. w Niedziele przed
Woyciechem. 3. w Niedz: przez Rozalią. 4. w
Niedz: przed Łukaszem.

Auras: 1. w poniedziałek Zapustny, 2. w
Ponied: po Niebowstąpieniu P. 3. w Poniedział:
po Niebowzięciu P. Maryi, 4. w Poniedziałek
po Andrzeiu.

Babimost: 1. w po Nawróceniu Pawła, 2.
w Ponied: po Szrodop: 3. w Ponied: po Stanisła-
wie, 4. w S. Jan. Chrz: 5. w ponied: po Wa-
wrzeńcu, 6. w Ponied: po Narodz: M. Bosk: 7.
w Ponied: po Franciszku, 8. w ponied: po Mar-
cinie, 9. w S. Tomasz.

Berlin: 1. na Letare w Berlinie, 2. na Fi-
lipa Jakoba, 3. w tydzień po Bożym Ciele, 4.
na Wawrzyńca, 5. na podwyższenie S. Krzyża,
6. na Wszystkich SS.

Będzin: 1. na Gromnice, 2. w Poniedz: po
Judice, 3. na Filipa Jakoba, 4. w nied: po Janie
5. na Marya Magdalene, 6. w Niedz: po Bartło-
mieiu, 7. na Mateusza, 8. na Szymona Judy,
9. w Ponied: po Mikołaiu.

Biała: 1. w Czwartek po Niedz: Oculi, 2. w
Czwar: przed S. Trójcy, 3. w Czwar: po S. Krzy-
żu, 4. w Czwar: po Łucyi.

Białystok: na S. Jan wielki Jarmark który
4 Niedziele trwa.

Bielsk: 1. w ponied: po Judice, 2. 20. Ma-
iã, 3. w Ponied: po Bożym Ciele, 4. nazaiutr.

po Janie, 5. na S. Annę, 6. w Ponied: po ścię-
ciu S. S. Jana, 7. na S. Urszulę.

Bieżun: 1. w Wtorek po Septuagesima, 2.
w Wtorek po Judice, 3. w Wtorek po S. Troycy,
4. w Wtorek po Przemienieniu P. 5. w Wtorek
po podwyższeniu † S. 6. na Katarzynę.

Biława: 1. d. 19. Marca, 2. d. 1. Maia, 3.
d. 3. Czerwca, 4. d. 3. Lipca, 5. d. 28. Paźdz:
6. na S. Tomasza.

Blesen: 1. w Wtorek po Septuagesima, 2.
po Judica, 3. po Trójcy S. 4. po Przem: Pan.
5. po podwyższeniu † S. 6. na Katarzynę.

Błaszki: 1. d. 6. Stycznia, 2. d. 2. Lutego,
3. d. 9. Kwietnia, 4. d. 13. Czerwca, 5. d. 24.
Czerwca, 6. d. 26. Lipca, 7. d. 16. Sierpnia, 8.
d. 29. Wrześn: 9. d. 11. Listop: 10. d. 25. Li-
stopada, 11. d. 21. Grudnia.

Błonie: 1. d. 3. Lutego, 2. w Poniedz: po
Kwiatach, 3. w Poniedz: po Quasimodo, 4. w
Poniedz: po Trójcy S. 5. d. 28. Sierpnia, 6. d.
18. Paźdz. 7. d. 25. Listop. Każdy Jarmark
trwa dwa dni.

Bnin: 1. na S. Agnieszkę, 2. w Poniedz: Za-
pustny, 3. w Poniedz: po Kwiatach, 4. d. 23.
Kwietnia, 5. w Poniedz: przed Świątkami, 6.
na S. Bartłomiey, 7. w Ponied: po S. Jadwidze,
8. w Poniedz: po S. Marcinie.

Bojanowo: 1. w Ponied: po Letare, 2. po
Świątkach, 3. po Dominiku, 4. po Michale, 5.
po Barbarze. Jarmark na wełnę 24 Maia i 4 Paźdz.

Bolesławice: 1. na Gromnice, 2. w Cz-
w: po Szrodopościu, 3. w dwie Niedz: po Wielkiej
Nocy, 4. w Poniedz: po S. Troycy, 5. na S.
Małgorzatę, 6. na S. Wawrzyniec, 7. na S. Ma-
teusz, 8. na S. Łucyę.

Bolimow: Kramne i bydelne Jarmarki, 1.
d. 1. Stycznia, 2. d. 21. Stycznia, 3. d. 4. Mar-
ca, 5. na Grzegorza, 6. na Woyciecha, 7. d. 21.
Czerwca, 8. na S. Annę, 9. d. 11. Czerwca, 10.
d. 11. Września, 11. na Łukasza, 12. na Mar-
cinie, 13. na Łucyę.

Borek: 1. na Fabiana i Sebast, 2. w Piątek
przed Szrodopościem, 3. w drugi Piątek po Wiel-
kiej Nocy, 4. w Piątek po Małgorzacie, 5. na
ścięciu S. Jana, 6. na 1. Paźdz: 7. na Kryszpi-
na 25. Paździer. 8. na Franciszka Xawerego.

Borke: 1. d. 20. Stycz. 2. d. 24. Lut. 3. d. 29. Mar. 4. d. 9. Maia, 5. d. 10. Lipca, 6. d. 19. Sierp. 7. d. 2. Paźdz. 8. d. 24. Paźdz. 9. d. 3. Grudnia.

Bralin: 1. na Filip. Jak. 6. May, 2. w Poniedz. po Szkapl. 3. w Poniedz. po Narodz. M. Boskiey.

Brdow: 1. na Gromnice, 2. na Zwiastowanie P. M. 3. na Nawiedzenie P. M. 4. na Jakoba, 5. na Wniebowzięcie P. M. 6. na Narodzi P. M. 7. na Lauberta, 8. na Franciszka, 9. na Niepok. procz. P. M.

Brodnice (Strasburg): 1. w Poniedz. po Niedzieli Głuchey, 2. w Poniedz. po Wniebowstąpieniu, 3. w Poniedz. po Michale, 4. w Poniedz. po Katarzynie: Gdy S. Michał lub S. Katarzyna w Niedzielę przypadnie tedy i na owczas Jarmark bywa. w Piątek przed każdym Jarmarkiem konny i bydelny bywa.

Brody: 1. na 3. Króle. 2. na St. Łukasza.

Bronikowo: 1. na Franciszka, 2. na 3. Króle, 3. na Wniebowstąpienie P.

Broyce: 1. w Poniedz. przed ostatkami, 2. w Poniedz. przed Wielkanocą, 3. w Poniedz. Wniebowstap: 4. w Poniedz. przed S. Janem, 5. na Bartłomeja, 6. w Poniedz. przed Michałem, 7. w Poniedz. przed Marcinem, 8. w Poniedz. przed Tomaszem.

Brudzewo pod Kołem: 1. d. 25. Lutego, 2. d. 4. Marca, 3. d. 8. Maia, 4. d. 6. Sierpnia, 5. w Niedz. po Wawrzyńcu, 6. d. 25. Listopada.

Brzeg: 1. na Welnę. d. 28. Maia, 2. d. 31. Maia Kramny. d. 1. 2. 3. Czerwca Kramny. 3. Bydelny 19. Lipca.

Brześć: 1. na Gromnice, 2. na S. Jozef 19. Marca, 3. na Stanisława 8. Maia, 4. w Niedzieli po Bożym Ciele, 5. na Piotra i Pawła, 6. na Niebowzięcie dnia 15. Sierpnia, 7. na Michała, 8. na Katarzynę 25. Listopada.

Brzeżiny: 1. d. 3. Lutego, 2. na Walentego, 3. d. 4. Maia, 4. na Annę, 5. d. 14. Września, 6. d. 19. Listopada.

Brzeznice: 1. d. 14. Lutego, 2. w Czwart. przed Palmarum, 3. na Wniebowstąpienie, 4. na Boże Ciało, 5. na rozesłanie Apost: 6. na Wawrzyńca, 7. na Idziego, 8. na Mateusza, 9. na Jadwigę, 10. na Mikołaja.

Buk: 1. d. 22. Stycz. 2. d. 5. Mar. 3. d. 27. Marca, bydelny, 4. d. 24. Kwietnia bydelny 5. d. 7. Maia, 6. d. 20. Maia, 7. d. 30. Czerwca.

Burzenin: 1. d. 6. Stycznia we 3. Krole, 2. na 24. Lutego, 3. w Niedz. Kwietnia, 4. na 3.

Maia, 5. d. 22. Lipca, 6. d. 24. Sierpnia, 7. d. 18. Października, 9. d. 25. Listopada.

Bydgoszcz: 1. mały kramny jarmark w ostatnim tygodniu Stycznia, 2. kramny jarmark bydelny i konny w tygodniu Judica w miesiącu Marcu, 3. mały wełniany i bydelny po Niedz: 12. po Świąt: w miesiącu Sierpniu, 4. wielki kramny i bydelny po 1. Adwencie ku końcowi Listopada. Każdy jarmark trwa od Poniedziałku do Piątku.

Callis: 1. w Piątek po Ostatk: 2. w Szrodę po Quasimodo, 3. w Szrodę po Troycy SS. 4. w Szrodę po S. Bernardzie.

Chełmza (Culmsee): 1. w Poniedziałek po Niedz: Starozapustney, 2. w Poniedz. po Kwiatkach, 3. w Poniedz. po S. Troycy, 4. w dniu S. Małgorzaty, 5. w Niebowzięcie N. Panny, 6. na Michała, 7. w Poniedz. po S. Mikołaju, 8. na S. Jan: Ewangelisty 27. Grudnia. Kramne bydelne i Końskie.

Chocz: 1. na 3. dni przed Filipem Jakobem: 2. na 3. dni przed Bartłomeiem, 3. na 3. dni przed Jadwigę, 4. na 3. dni przed Marciniem.

Chodecz: 1. na Jozefa, 2. na 1. Maia, 3. na Annę, 4. na Jadwigę, 5. na Tomasza bydelne i kramne.

Chorzeli: 1. w Poniedz. po Zapustach, 2. d. 6. Kwietnia, 3. w Poniedz. po Filipie Jakobie, 4. w Poniedz. po Bożym Ciele, 5. w Poniedz. po Wniebowzięciu P. M. 6. w Poniedz. po Narodzeniu P. M. 7. w Poniedz. po Wszystk: SS. 8. w Poniedz. po Mikołaju.

Ciekonow: 1. w Poniedz. po Łetare, 2. w Poniedz. po Małgorzacie, 3. Poniedz. po Marcinie, Każdy jarmark trwa dni 8. w pierwsze dni wraz jarmark na bydło.

Cmielow: trzy mile od Sandomierza Jarmark sławny osobliwie na futra kosztowne, Faiańsze na Świętą Jadwigę dnia 16. Paźdz.

Czarników: 1. dnia 8. Stycznia, 2. d. 19. Lutego, 3. d. 12. Marca, 4. d. 9. Kwietnia, 5. dnia 7. Maia, 6. d. 4. Czerwca, 7. d. 25. Czerwca, 8. d. 23. Lipca, 9. d. 24. Sierpnia, 10. dnia 21. Września, 11. d. 18. Paźdz. 12. d. 26. Listopada razem kramne. Jarmarki na welnę, 1. w Poniedz: i w Wtorek po Niedzieli Przedświątecz, 2. w Poniedz: i w Wtor: w tym tygodniu kiedy S. Maria Magdalena przypada, 3. d. 19. i 20. Września.

Czempin: 1. w Poniedziałki wszystkie po 3. Królach, 2. po Niedz: Invocavit, 3. po Niedziel

Judica, 4. po Niedz: Misericordia, 5. po niedz: Exaudi, 6. po S. Janie, 7. po Jakobie, 8. po Wawrzeńcu, 9. na Idziego, 10. w Ponedz: po Michale, 11. na Marcina, 12. w Ponedział: na Mikola: Wszystkie jarmarki kramne i na bydło.

Często chłowa: 1. na Agnieszkę, 2. w Ponedzieli Kwietnię, 4. na Filipa Jakoba, 5. w Szrodę święteczną, 6. na S. Jan, 7. na Maryę Magdalenę, 8. w Ponedz: po Wniebowzięciu P. M. 9. w Ponedz: po Narodz: P. M. 10. w Ponedz: po Michale, 11. na dzień zaduszny w trzy dni następujące Jarmark na wełnę, 12. na Katarzynę.

Czernieiewo: 1. na stary Zapust, 2. na S. Maciey, 3. na Jozefa, 4. na Stanisława, 5. w Wtorek święteczny, 6. na Piotra i Pawła, 7. na Annę, 8. na Rocha, 9. na Mateusza, 10. na Łukasza, 11. na Marcina, 12. na Tomasza.

Czersk: 1. na Piotra i Pawła, 2. d. 29. Lipca, 3. na Szymona Juda.

Dembice: 1. na 3 Krole, 2. na Małgorzacie, 3. na Bartłomieia.

Dobra: 1. na Walentego, 2. w Szrodę po Niedz: Białey, 3. na Filipa Jakoba, 4. w Ponedz: po S. Troycy, 5. na S. Jan, 6. na Maryę Magdalenę, 7. na Bartłomieia, 8. na Narodz: P. M. 9. na Mateusza, 10. na Franciszka, 11. na Wszystkich SS. 12. na Katarzynę, 13. na Tomasza.

Dobrzyń nad Wisłą: w wszystkie Ponedziałk, 1. po Niedz: Białey, 2. Ponedz: przed świętney, 3. w Ponedz: po Mateuszu, 4. w ponedz: po Elżbiecie, 5. na 3. Krole, 6. w Ponedz: po Agnieszce, 7. d. 4. Maia, 8. d. 15. Czerwca, 9. na Wniebowzięcie, 10. d. 20. Października, 11. na Niepokal: pocz: Każdego razu jarmark bydelny, a na wełnę 8. Czerwca.

Dobrzyca: 1. na Antoniego, 2. na Albina, 3. na Witalisa, 4. w Ponedz: po S. Troycy, 5. na Alojzego, 6. na Maryę Magdalenę, 7. na Przemienienie Pań. 8. na Augustyna, 9. na Remigiusza, 10. d. 10. Listopada, 11. d. 3. Grud:

Dobrzyń nad Drwęciami: 1. w Wtorek po S. Janie, 2. w Wtorek po S. Jakobie, 3. w Wtor: po Bartłomieiu, 4. w Wtor: po Michale, 5. w Wtor: po Szymonie Judy, 6. w Wtorek po Katarzynie, 7. w Wtor: przed Niedz: Kwietnią, 8. w Wtor: po Woyciechu, 9. na Walentego.

Dolsk: 1. w Ponedz: po 3. Krolach, 2. w Ponedz: po Niedz: Starozapustney, 3. w Ponedz: po Niedz: Grobu Jez: 4. w Wtorek święteczny, 5. na Wawrzyńca, 6. na Michala, 7. na Andrzeia.

Dombie: 1. d. 2. Lutego, 2. d. 14. Kwiet: 3. d. 1. Maia, 4. d. 24. Czerwca, 5. d. 1. Sierpnia, 6. d. 5. Paździer: 7. d. 6. Grudnia. Jarmarki kramne i bydelne.

Dombrowice: 1. w Niedz: 2. po Wielkiej Nocy, 2. w pierwszą Niedz: po S. Grzegorza, 3. w Niedz: pierwszą po S. Troycy, 4. na rozesłanie Apostołów, na Piotra w okowach, 6. na Kozalię, 7. na wszyst. SS. 8. na Barbarę, 9. na Agnieszkę, 10. na Walentego.

Drossen: 1. w Szrod: po Septuag: 2. w Szrod: po Letare, 3. w Ponedz: po Rogate, 4. w Ponedz: po Niedz: 18. S. Tróy: i jarmark bydelny dwoma dniami w przód.

Dupin: 1. na Nawr. S. Pawła, 2. na Grzeg: 3. w Ponedz: po S. Tróycy, 4. na Jacka, 5. na Jadwigę, 6. na Mikolaia. Kramne i bydelne.

Eulau pruskie: 1. na Nawrócenie S. Pawła, dniem wprzód jarmark bydelny, a 5. dni wprzód na len i płótno, 2. na Zapust. dniem wprzód bydelny, 3. w Wtorek po Niedz: Grobu Jezus dniem wprzód bydelny, 4. od Bózego Ciała aż do drugiey Niedz: po S. Tróycy na płótno, w Ponedz: po 1. Niedz: po S. Troycy najdaley, a w Wtorek kramny jarmark, 5. w Wtorek po rozesł: Apost: dniem wprzód bydelny, 6. dni trzy przed S. Dominikiem na płótno, w S. Dominik na bydło, a na przem: Pań: kramny jarmark, 7. w Wtorek po Narodz: P. M., dniem wprzód bydelny, 8. dni 3. przed S. Michalem pierwszego dnia na płótno, drugiego na bydło, a w S. Michal kramny, 9. na Szymona Judy bydelny, a dwa następujące dni na len, 10. w Wtorek po S. Marcinie kramny a dniem wprzód bydelny.

Frankfurt nad Odrą: 1. w Ponedz: po Niedz: suchey, 2. ponedz: po S. Małgorzacie, 3. w ponedz: po Marcinie. (Gdy który z tych dni w ponedziałek przypada, tedy na owczas w ten dzień się jarmark zaczyna.)

Fordon: 1. dnia 14. Maia, 2. d. 18. Maia, 3. d. 20. Czerwca, 4. d. 17. Sierpnia, 5. d. 31. Wrześnią, 6. d. 5. Paźdz: 7. d. 7. Grudnia.

Freyhan: 1. w ponedz: po Wniebowstap: 2. w ponedz: po Mateuszu, 3. w ponedz: po Marcinie.

Gembice: w Inowrocławskim Powieci, 1. na Grzegorza, 2. na Woyciecha, 3. na Nawied: P. M. 4. na Wniebowz: N. P. 5. na S. Pawła, 6. na Nikodema. Na S. Annę i na S. Maciey odprawiają się Odpusty i jarmarki na wełnę.

Głogow: 1. na Stanisława, 2. na Wniebowzięcie, 3. na Łukasza, Jarmark na wełnę 5. Czerwca i 14. Października.

Głogow gorny: 1. na trzy Króle, 2. na Niedz: białą, 3. na Piotra i Pawła, 4. na Bartłomieja, 5. na Łukasza.

Głowno: 1. na 3. Króle, 2. na Gromnice, 3. na Zwiastowanie, 4. na Wniebowstąpienie, 5. na Boże Ciało, 6. d. 24. Lipca, 7. na Katarzynę, 8. d. 6. Grudnia.

Gniewkowo: 1. na 3. Króle, 2. na Konstancję, 3. na Józefa, 4. na znalezienie S. Krzyża, 5. na zaiutrz po Wniebowstąpieniu P. 6. na Małgorzatę, 7. na Annę, 8. na podwyższenie S. Krzyża, 9. na Urszulę, 10. na Katarzynę, 11. na Mikołaja.

Gniezno: 1. d. 7. i 8. Stycznia, 2. d. 25. i 26. Lutego, 3. na Woyciecha, 4. w poniedz: po S. Trójcy, 5. na Annę, 6. na Bartłomieja, 7. na Franciszka, 8. na Andrzeja, od 4 do 6 jarmark na wełnę.

Gołub: 1. w Wtorek przed Ostatkami, 2. w Wtorek przed 1. Kwietnia, 3. w Wtorek przed Woyciechem, 4. w Wtorek przed Filipa Jakóbem 5. w Wtorek przed S. Janem, 6. w Wtorek przed S. Jakóbem, 7. w Wtorek przed S. Michałem, 8. w Wtorek przed S. Jakóbem, 9. w Wtor: przed S. Jadwigą, 10. w Wtor: przed S. Katarzyną. Jeżeli które z tych Świąt w Wtor: przypada, to na owczas w ten dzień Jarmark się odbywa.

Gombin: 1. d. 14. i 15. Maja, 2. na zaiutrz po Bożym Ciele, 3. na zaiutrz po Narodzeniu M. B. 4. na Mikołaja jarmarki kramne i bydelne.

Gorka: dwa nowe główne Jarmarki, 1. od S. Jana do S. Jakóba, 2. od 12. do 28. Paździer. Inne Jarmarki są: 1. na Błażeja, 2. na Stanisł: 3. na Maryą Magdaleny, 4. na Podwyższenie S. Krzyża, 5. na S. Michał.

Gorzno: 1. na Wniebowzięcie P. 2. dzień przed S. Janem, 3. na Jakóba, 4. na Łucye.

Gostyń: 1. na Agnieszkę, 2. na Szrodoposćcie, 3. na Opiekę S. Jozefa, 4. na Małgorzatę, 5. na Idziego, 6. na Franciszka, 7. na Szymona Judy, 8. na Mikołaja, w pierwszych dwóch dniach bydelny, a w trzecim kramny Jarmark.

Gostynin: 1. d. 6. Stycznia, 2. d. 19. Marca, 3. d. 25. Lipca, 4. d. 30. Listopada. Kramny i bydelny razem.

Goślina murowana: 1. w Czwartek zapustny, 2. w Szrodoposćcie, 3. w S. Woyciech, 4. w Wtorek po podwyższeniu S. †, 5. w poniedz: po S. Trójcy, 6. na Bartłomieja, 7. d. 23. Wrze-

śnia, 8. d. 21. Października, 9. d. 25. Listopada, 10. na S. Tomasz.

Grabow: 1. d. 25. Stycznia, 2. d. 4. Marca, 3. d. 25. Kwietnia, 4. na Jana, 5. na Bartłomieja, 6. na Franciszka, 7. na Andrzeja.

Grocholice: 1. w poniedz: po nowym Roku, 2. dzień przed Gromnicami, 3. d. 4. Marca, 4. w poniedz: po wielkiej nocy, 5. w poniedz: po Trojcy S. 6. d. 22. Lipca, 7. na Rocha, 8. na Michała, 9. dzień przed Wszystkimi ŚŚ. 10. na Mikołaja.

Grodzisko: 1. w poniedziaki po 3 Królach, 2. po Łetare, 3. po Exaudi, 4. po M. Magdal: 5. po Idzim. 6. po Franciszku, 7. po Szymona Judy, 8. po Mikołaju, w pierwsze dwa dni bydelny a w 3. dzień kramny.

Groiec: 1. d. 14. Lutego, 2. d. 19. Marca, 3. d. 22. Kwietnia, 4. d. 15. Maja, 5. d. 4. Lipca, 6. d. 26. Lipca, 7. d. 1. Septembris, 8. d. 15. Października, 9. d. 6. Grudnia.

Gurau: 1. w Kwiaty 23. Marca, 2. na Jakóba 27. Julii, 3. Szymona Judy 28. Paździer. razem bydelny.

Janow: 1. w poniedz: po S. Kazimierzu, 2. d. 3. Maja, 3. w poniedz: po S. Janie, 4. w poniedz: po M. Magdalenie, 5. w poniedz: po Bartłomieju, 6. d. 16. Września, 7. d. 15. Października, 8. w poniedz: po Andrzeju, zawsze jarmarki na bydło.

Janowiec: 1. d. 3. Lutego, 2. poniedz: po Szrodopustney niedz: 3. w Wtorek święteczny, 4. w poniedz: po S. Jakóbie, 5. na zaiutrz po Wniebowzięciu P. M. 6. w poniedz: po Jadwidze, 7. na Barbarę kramne.

Jaraczewo: 1. w poniedz: poniedz: Starozapustney, 2. na Zwiastowanie P. M. 3. w poniedz: przed Świątkami, 4. na Maryą Magdaleny, 5. na Łucy, 6. na Tomasza.

Jaroczyn: 1. na 3 Króle, 2. na Kazimierza, 3. na Filipa Jakóba, 4. na Jana, 5. na Bartłomieja, 6. na Michała, 7. na Marcina.

Jaresław: 1. na Szrodoposćcie, 2. d. 16. Sierpnia, 3. na Andrzeja.

Jastrow: Kramne i bydelne razem. 1. w poniedz: po Oculi, 2. w piątek po Niebowstąpieniu, 3. d. 12. po S. Janie, 4. w Szrodę po Niebowzięciu P. M. 5. d. 12. po S. Michale, 6. na S. Marcin, 7. na S. Tomasz. Jeżeli te Świąta na Sobotę lub Niedzielę przypada, to w poniedziątek Jarmark.

Jemborka: 1. w Wtorki po 3 Królach, 2. po Quasimod: 3. po S. Janie, 4. po S. Franciszku.

Jnowłodz: 1. na Filipa Jakoba, 2. na Piotra w Okowach.

Jnowraclaw: 1. w poniedz: przed postem, 2. w poniedz: przed niedz: Kwietnią, 3. w poniedz: po Bożym Ciele, 4. w Szrodę przed Jakó-
bem, 5. w czwartek przed Franciszkiem, 6. w czwartek po niedz: 1. Adwentowey.

Jonka szlachecka: 1. na S. Mateusz, 2. na S. Józef, 3. na S. Tróycę, 4. na S. Bartłomię, 5. na S. Mikołaj.

Jutroszyn: 1. na Gromnice, 2. w poniedz: przed Kwietnią niedz: 3. w poniedz: przed Wniebowstąpieniem, 4. w wtorek przed Bożym Cia-
łem, 5. w poniedz: 2. niedzieli po Świętkach, 6. w poniedz: 14. niedzieli po Święt: 7. w poniedz: po niedz: 3. Adwentowey.

Jwanowice: 1. w niedz: 1. po 3. Królach, 2. na Kazimierza, 3. w niedz: 1. po S. Tróycy, 4. na Narodzenie M. B. 5. na S. Katarzynę.

Jzbice 1. d. 1. Stycznia, 2. na Szrodopościę, 3. d. 21. Września, 4. d. 11. Listopada.

KALISZ: 1. w poniedz: po niedzieli Starozapustney, 2. w poniedz: poniedz: Białey (Judica) 3. w poniedz: po S. Wicie, 4. w poniedz: po S. Wawrzyńcu, 5. w poniedz: po S. Michałę, 6. w poniedz: po S. Marcynie, gdzie także jarmark na wełnę.

Kalinowa: 1. w poniedz: po N. 8. po S. Trócy, 2. w poniedz: po Nied: Invocavit. Każdą razę w Szrodę Czwartek i Piątek bydelny i konny Jarmark.

Kamiensko: 1. na 3. Króle, 2. na Gromnice, 3. na Józefa, 4. na Filipa Jakoba, 5. na Piotra i Pawła, 6. na Maryę Magdalenę, 7. na Niebowzięciu N. M. P. 8. na Franciszka, 9. na Szymona Judy, 10. na Tomasza.

Kamiona (Kähne): 1. na Szrodopościę, 2. w wtorek wielkanocy, 3. na zaiutrz po Wniebowstąpieniu P. 4. nazaiutrz po Bożym Ciele, 5. d. 2. Lipca, 6. d. 25. Lipca, 7. nazaiutrz po Wniebowzięciu N. M. P. 8. nazaiutrz po Narodzeniu N. M. P. 9. w Poniedz. po S. Łukaszu, 10. na Katarzynę. Kramne i bydelne.

Karczew: 1. na Agnieszkę, 2. na Woyciecha, 3. na znalezienie S. Krzyża, 4. na Wniebowstąpienie, 5. na Wita, 6. na Bartłomieja, 7. na podwyższenie S. †, 8. na Franciszka, 9. na Leonarda, 10. na Andrzeja.

Kargowa: 1. w poniedz: i w wtorek po 3. Królach, 2. w poniedz: i w wtorek po niedzieli Kwietney, 3. w poniedz: i w wtorek po S. Janie. 4. w poniedz: i w wtorek po Bartłomeju, 5. w

poniedz: i w wtorek po Michale, 6. w poniedz: i w wtorek po Marcynie. Kramne i bydelne, na wełnę zaś 1. d. 25. i 26. Lipca, 2. d. 27. i 28. Paźdz.

Kazmierz: 1. na Antoniego, 2. na Grzegorza, 3. na znalezienia S. †. 4. na Nawiedzenie N. M. P. 5. d. 9. Września. 6. na Łukasza, 7. na Mikołaja.

Kazmierz koło Kleczewa: 1. na 3. Króle, 2. na Macieja, 3. na Iozefa, 4. na Woyciecha, 5. nazaiutrz po Stanisławie, 6. na Jana, 7. na Annę, 8. na Porcyunkuli, 9. nazaiutrz po Narodzeniu M. B. 10. na Franciszka Seraficz: 11. na Marcina, 12. nazaiutrz po Niepok: Pocz:

Kempno (Kempen): 1. na 3. Króle, 2. w poniedz: po niedz: Wstępnę, 3. na Woyciecha, 4. w poniedz: po S. Tróycy. 5. na Dominika, 6. na Franciszka. 7. na Katarzynę. Kramne i bydelne.

Kernoci: 1. d. 1. Stycznia, 2. d. 2. Lutego, 3. d. 6. Kwietnia, 4. d. 3. Maia, 5. d. 13. Lipca, 6. d. 6. Sierpnia, 7. d. 14. Września, 8. d. 21. Listop. 9. d. 8. Grudn. Kramne i bydelne razem.

Kiszkowo: 1. na Józefa, 2. na S. Tróycę, 3. na Bartłomieja, 4. na Wszystkich SS. 5. na Tomasza kramne.

Klecko: 1. na Agnieszkę, 2. na Kazimierza, 3. w poniedz: po niedz: Kwietney, 4. na znalezienie S. †, 5. w wtorek Święteczny, 6. na Małgorzatę, 7. na podwyższenie S. †, 8. na Jadwigę, 9. na Barbarę, kramne i bydelne.

Kleczewo: 1. d. 2. Stycznia, 2. w dni 14. po ostatekach, 3. w poniedz: po niedz: Szrodop: 4. w tygodniu po Wielkiej nocy, 5. w wtorek Święteczny, 6. na Małgorzatę, 7. na Wawrzyńca, 8. na Idziego, 9. na Michała, 10. na Szymona Judy, 11. na Andrzeja, kramne i bydelne.

Kłobucko: 1. w poniedz: po 3. Królach, 2. w poniedz: po Gromnicach, 3. w poniedz: po niedz: Suchey, 4. w poniedz: poniedz: białey, 5. w poniedz: po niedz: przwodney, w poniedz: po Stanisławie, 7. w poniedz: po S. Tróycy, 8. w poniedz: po Małgorzacie, 9. w poniedz: po Bartłomieja, 10. w poniedz: po Michale, 11. w poniedz: po Marcynie, 12. w poniedz: po Andrzeju.

Kłodawa: 1. d. 7. Stycznia, 2. d. 16. Marca, 3. d. 25. Marca, 4. d. 2. Kwietnia, 5. d. 15. Kwietnia, 6. d. 20. Czerwca, 7. d. 25. Lipca, 8. d. 1. Września, kramne i bydelne razem.

Koben nad Odrą. 1. d. 10. Lutego, 2. d. 29. Czerwca, 3. d. 1. Września, 4. d. 25. Listopada razem bydelne.

Kobnica: 1. w poniedz: po Nowym Roku, 2. w poniedz: po Szrodopościę, 3. w poniedz: po S. Tróycy, 4. na S. Michał.

Kobylin: 1. w poniedz: po Gromnicach, 2. w czwartek poniedz: Kwietney, 3. nazaiutrz po Wniebowstąpieniu, 4. nazaiutrz po Bożym Ciele, 5. nazaiutrz po Jakubie i Annie, 6. nazaiutrz po Mateuszu, 7. nazaiutrz po Elźbiecie, 8. na Tomasza. Dwa dni przed kramnemi jarmarkami jest bydelny, jeżeli dzień jarmarku w piątek lub Sobotę przypada, to się na poniedz: odkłada.

Koło: 1. nazaiutrz po nowym Roku, 2. nazaiutrz po Gromnicach, 3. na Macieia, 4. w poniedz: poniedz: Ciałey, 5. na Filipa i Jacoba, 6. w poniedz: po Bożym Ciele, 7. na Wawrzyńca, 8. na Podwyższenie S. †, 9. na Szymona Judy, 10. Elźbietę, d. 19. Listopada.

Konieczpole: 1. w niedz: po 3 Krolach, 2. d. 22 Stycznia, 3. d. 24 Lutego, 4. d. 18 Marca, 5. d. 19 Maia, 6. na Boże Ciało, 7. d. 27 Lipca, 8. d. 29 Sierpnia, 9. d. 28 Września, 10. d. 21 Paźdz., 11. d. 7 Grudnia.

Konin: 1. na Fabiana i Sebastyana, 2. nazaiutrz po nied: Szrodopostney, 3. dzień przed Wniebowstąpieniem, 4. dzień przed Bożym Ciałem, 5. nazaiutrz po Maryi Magdalenie, 6. dzień po Idzim, 7. nazaiutrz po Franciszku, 8. na Urszulę.

Kościan: 1. na Nawrocenie S. Pawła, 2. w poniedz: po Judica, 3. na Quasimodogeniti, 4. w wtorek święteczny, 5. na Annę, 6. w czwartek po Narod: M. B. 7. na Michała, 8. w czwartek po Marcinie, 9. na Tomasza.

Kostrzyn: 1. na Nawrocenie Pawła, 2. na Walentego, 3. na wtorek święteczny, 5. na Jana, 6. na Wawrzyńca, 7. na Mateusza, 8. na Łukasza, 9. na Marcina, 10. na Katarzynę, 11. w dni 3 po Bożym Narodzeniu.

Kowalewo: 1. w niedz: po Judica, 2. na Filipa Jakoba, 3. na S. Annę, 4. na S. Mateusza, 5. na S. Mikołaj, Kramne, konne i bydelne.

Koyno w Departamencie i Powiecie Bydgoskim: 1. na 3 Krole kramny, 2. na Agnizkę kramny, 3. w pierwszy Poniedz. po Macieiu. 4. na Grzegorz bydelny i kramny. 5. Filipa Jakoba. Bydelny i kramny, 6. Pierwszy poniedz. po S. Piotrze i Pawle, kramny. 7. w pierwszy Poniedz: po S. Troycy, 8. w dzien S. Maryi Magdaleny, bydelny i kramny. 9. w Narodzenie M. Boskiej, 10. na S. Michał, 11. w Poniedz. po Szymona Judy. 12. Na S. Andrzej.

Kozmin: 1. w poniedz: po nowym Roku, 2. na niedz: Głuchą, 3. na Woyciecha, 4. na wtorek święteczny, 5. na Wawrzyńca, 6. na Narodzenie M. B. 7. na Wszystkich SS. 8. na Andrzeja, kramne i bydelne.

Kozminek: 1. d. 21 Stycznia, 2. d. 12 Marca, 3. d. 23 Kwietnia, 4. d. 29 Czerwca, 5. d. 10 Sierpnia, 6. d. 8 Września, 7. d. 28 Października, 8. d. 4 Grudnia.

Krakow: 1. na niedz: Opieki S. Jozefa, 2. na Stanisława, 3. na Wita, 4. na Jana, 5. na Piotra w Okowach, 6. na Mich. 7. na Jadwigę.

Krolewice: 1. od dnia 15 Czerwca od S. Wita aż do 1 Sierpnia S. Piotra w Okowach, 2. d. 29 Września od S. Michała aż do 11 Listopada do S. Marcina, Gdy pierwsze dnie w niedzielę przypadają, to Jarmarki dopiero się w poniedziałek zaczynają.

Krotoszyn: 1. w poniedz: po niedz: Szrodopostney, 2. w poniedz: niedzieli 3 po Wielkiej nocy, 4. w poniedz: po Narodzeniu M. B. 5. w poniedz: po Stanisławie Kostce.

Krzepice: 1. w poniedz: po Jadwidze, 2. w poniedz: po Zwiastowaniu, 3. w poniedz: po Dorocie, 4. w poniedz: po Szrodopościu, 5. w poniedz: po Filipie Jakobie, 6. w poniedz: po Wicie, 7. w poniedz: po Dominiku, 8. w poniedz: po podwyższeniu S. †.

Krzywin: 1. d. 1 Maia, 2. d. 29 Sierpnia, 3. d. 9 Grudnia Kramne.

Kurnik: 1. d. 4 Marca, 2. d. 1 Maia, 3. d. 24 Czerwca, 4. d. 26 Lipca, 5. d. 11 Sierpnia, 6. d. 9 Grudnia, 7. d. 4. Października, 8. d. 1 Listopada, 9. d. 22 Grudnia.

Kutno: 1. d. 20 Maia, 2. d. 12 Lipca, 3. d. 10 Września, 4. d. 3 Października, 5. d. 18 Listopada Kramny i Bydelny razem.

Labiszyn nad Notecią: 1. na Antoniego Padua. 2. w poniedz: po Mateus. 3. w szrodę po niedz: Przewodniey, 4. na Heleny, 5. na Ignacego, 6. dzień przed Aniołami Stróżami, 7. w poniedz: przed Wszystkimi SS. 8. w poniedz: po niedzieli 2 Adwentowey.

Landsberg nad Wartą: 1. w szrodę po Invocavit, 2. w szrodę po S. Troycy, 3. na Piotra i Pawła, 4. w szrodę po Gallusie, każdą razę w przod w poniedz: na Welnę w wtorek na Bydło i Konie.

Lassin (Lessin): 1. w poniedz: po Gromni, 2. w poniedz: po Szrodoposcie, 4. w poniedz: po S. Janie, 5. na Marya Magd. 6. w poniedz: po Bartłom. 7. w 2 poniedz: do S. Michale, 8. w poniedz: po S. Łucyi, w piątek przed każdym Jarmarkiem, Konny bywa oprócz tego pod No. 5. gdzie razem i Konny przypada, to w poniedziałek Jarmark bywa.

Leszczow: 1. w poniedz: po 3 Krolach, 2.

w ponied. po Gromnicach, 3. w ponied. po niedzieli Kwietney, 4. w ponied. po tygodniu wielkanocnym, 5. w ponied. po Wniebowstąpieniu P. 6. w ponied. po Narodzeniu NMP. 7. w ponied. po Michale, 8. d. 13 November, 9. w ponied. po Marcynie, 10. w ponied. po Barbarze, 11. d. 23 Grudnia, zawsze Bydelny. Jarmark na wełnę dnia 1 Czerwca.

Leszno (Lissa): 1. w ponied. po 3 Krol; 2. w ponied. po nied. Such; 3. w ponied. przed S. Janem, 4. na Idziego. Jarmark na wełnę 1. dnia 9 Czerwca, 2. dnia 6 Października.

Lidzbark (Lautenberg): 1. w nied. po Estomihj, 2. w ponied. po Wielka Nocy, 3. w ponied. po N. Rogate, 4. w ponied. po S. Małgorzacie, 5. w ponied. po Podwyż. S. †. 6. w poniedziałek po Lucyi.

Lipnow: 1. w ponied. po 3 Krolach, 2. w ponied. po Gromnicach, 3. w ponied. po niedz. Kwietney, 4. w poniedz. po niedz. Wielkanocn. 6. w ponied. po Wniebowstapien. 6. w ponied. po Narodzeniu MB. 7. w ponied. po Michale, 8. d. 3 Listopada, 9. w ponied. po Marcynie, 10. w ponied. po Barbarze, 11. d. 23 Grudnia, zawsze Bydelny. Jarmark na wełnę d. 1 Lipca.

Lipsk. 1. w nowy Rok, a w niedz. Opieki S. Jozefa, 3. w nied. po Michale.

Łagów: 1. w ponied. po niedz. Szrodoipost; 2. w ponied. po Janie, 3. w ponied. przed Michałem.

Łask: 1. w nowy rok, 3. na Dorotę, 3. na Kwietnią niedz. 4. d. 8 Kwietnia, 5. na Stanisława, 6. d. 13 Maia, 7. na Nawiedzenie N. M. P. 8. na Wniebowzięcie NMP. 9. na Michała, 10. na Elżbietę.

Łęczycza: 1. d. 30 Kwietnia; 2. d. 31 Maia, 3. d. 17 Lipca, 4. d. 6 Grudnia.

Łobżenica: 1. w ponied. po niedz. Kwietney, 2. w ponied. po S. Trojcy, 3. w ponied. po podwyższeniu S. †.

Łódź: 1. d. 6 Stycznia, 2. na Gromnice, 3. na niedz. Kwietnią, 4. na Wniebowzięcie, 5. d. 21 Września, 6. d. 21 Grudnia. Kramny i Bydelny razem.

Łopienno: 1. w wtorek po nowym Roku, 2. na Walentego, 3. w 2 niedz. po W. Nocy, 4. w S. Marek, 5. nazajutrz po Bożym Ciele, 6. na Wawrzyńca, 7. nazajutrz po Podwyższeniu S. †. 8. nazajutrz po niedz. M. B. Rożańcowey,

Łowicz, Kramne i Bydelne: 1. d. 25 Lutego, 2. d. 11 Marca, 3. d. 3 Maia, 4. dnia 22 Kwietnia, 5. d. 25 Czerwca. 6. d. 16 Sierpnia razem na wełnę, 7. naywalniejszy d. 23 Wrze-

śnia, trwa 6 niedziel, 8. d. 4 Października, 9. d. 1 Grudnia.

Lubawa (Löbau): 1. w ponied. przed Nawrocciem S. Pawła, 2. w ponied. po Świątk. 3. w ponied. po Narod. M. B. 4. w poniedz. przed S. Marcinem. Jeżeli S. Marcin w ponied. przypada, to w ten dzień Jarmark bywa; w piąt. przed każdym Jarmarkiem Bydelny i Konny. Targi. 1. w ponied. przed Boż. Narod. 2. w ponied. przed Wielkanocą. Jeżeli Boż. Narodzenie w ponied. przypada, to Targ poniedz. wprzod bywa. Opusty. 1. d. 2 Lipca w Lipce blisko miasta, 2. d. 6 Sierpnia w Złotowie niedaleko miasta. Tydzień przed temi Odpustami zaczynający Jarmarki na płotno, które cały tydzień trwają.

Lubins: 1. na 3 Krole, 2. na Macieja, 3. na niedz. Kwietnią, 4. na Woyciecha, 5. na Wniebowstąpienie, 6. na S. Jan, 7. Jakoba, 8. na Bartłomieja, 9. na Podwyższenie S. †. 10. na Franciszka Seraf.

Lublin: 1. w niedz. po Gromnicach, 2. na Zwiastowanie, 3. w wtorek święteczny, 4. na Szymona Judy.

Lublinieć: 1. na niedzieli Głuchą, 2. na Wniebowstąpienie, 3. na Boże Ciało, 4. na Michała, 5. na Łęczy.

Lubraniec: 1. d. 7 Kwietnia, 2. d. 9 Czerwca, 3. d. 28 Października. Oprócz tego następujące jeszcze bywają Odpusty i Jarmarki: 1. na Skaplerz, 2. na Bartłomieja, 3. w niedzieli po Ostatkach, 4. na Annę. Na wełnę Jarmarki dnia 29 Lipca i Listopada.

Lutomierz: 1. d. 4 Lutego, 2. d. 4 Marca, 3. dni 8 przed wielkim Czwartkim, 4. dni 4 przed Zielonemi Świątkami, 5. d. 29 Czerwca, 6. d. 24 Sierpnia, 7. d. 15 Października, 8. d. 4 Grudnia.

Maków: 1. na Macieja, 2. w ponied. po Bożym Ciele, 3. na Bartłomieja, 4. na Michała, 5. na Leonharda, 6. na Tomasza, razem i Bydelny.

Margolin: 1. na Dorotę, 2. na Kazimierza, 3. na Woyciecha, 4. na Boże Białe, 5. d. 16 Września, 6. na Orszulę, 7. na Tomasza.

Międzyrzecz: 1. w ponied. i w wtorek po Łetare, 2. w ponied. i w wtorek po Cantate, 3. na Nawiedz. P. M. 4. w ponied. i w wtorek po Podnoszeniu S. †. 5. w ponied. i w wtorek po Gallusie, 6. w ponied. i w wtorek po Ofiarowa: N. P. Maryi. Bydelne i Konne. Na wełnę Jarmarki 1. d. 24, 25, 26, Czerwca, 2. d. 2, 3, 4, Listop.

Miężychoł (Birnbäum): 1. w wtorek po Ostatkach, 2. w środę Wielkanocnego tygodnia, 3. w poniedziałek po Wniebowstąpieniu, 4. w poniedziałek po Piotrze i Pawła, 5. w poniedziałek po Ścieciach S. Jana, 6. na Michała, 7. na Andrzeja. **Kramne i Bydłone:** Na wełnę 1. d. 11 i 12 Czerwca, 2. d. 15 i 16 Października.

Mielzyn: 1. w niedzielę Starozapustną, 2. na Wniebowstąpienie, 3. na Annę, 4. w M. B. Rozątcowa, 5. na wszystkich SS. Kramne i Bydłone.

Mieścisko: 1. w poniedziałek po nowym Roku, 2. na Macieja, 3. w poniedziałek po Wielkiejnocy, 4. na Antoniego, 5. na Maryję Magdalenę, 6. na Michała, 7. na wszystkich SS., 8. w niedzielę i Adwentową: Kramne i Bydłone.

Mieszów pod Jarocinem: 1. d. 4 Stycznia, 2. na Albyna, 3. na Woyciecha, 4. w wtorek po Świątkach, 5. na Kiliana, 6. na Wawrzyńca, 7. na Franciszka, 8. w poniedziałek po Marcynie, 9. na Eucji.

Mielicz: 1. na Gromnicę, 2. na Woyciecha, 3. na Michała.

Miostaw: 1. na Kazimierza, 2. na Znalezienie S. J. 3. na Piotra i Pawła, 4. na Jakoba, 5. na Mateusza, 6. na Leonarda, 7. na Tomaszka. Kramne i Bydłone.

Mixtadt: 1. d. 6 Stycznia, 2. d. 5 Lutego, 3. d. 22 Kwietnia, 4. po S. Trojcy, 5. d. 26 Sierpnia, 6. na S. Jadwigę.

Mława: 1. w poniedziałek po Marcynie, 2. w poniedziałek po S. Trojcy, 3. w poniedziałek po Piotrze i Pawle, 4. w poniedziałek po Mateuszu, 5. w poniedziałek po Szymonie Jud., 6. w poniedziałek po Mikołaju. Razem Bydłone, Kramne, Wełnę, Len.

Moliszyn: 1. w poniedziałek po 10 niedzielę S. Trojcy.

Moszyca: 1. na Macieja, 2. w czwartek przed Kwiatami, 3. w środę po niedzielę Przewodney, 4. w środę po Świątkach, 5. d. 8 Lipca, 6. na Wawrzyńca, 7. d. 9 Września, 8. dnia 30 Września, 9. w piątek po Marcynie, 10. na Stanisława, 11. na Mikołaja.

Namysłów: 1. w wtorek przed Ostatkami, 2. na Filipa Jakoba, 3. na Wniebowzięcie, 4. na Franciszka.

Nadarzyn: 1. nazajutrz po 3 Krolach, 2. na Szrodoposie, 3. d. 8 Maia, 4. na Annę.

Nasielsk: 1. d. 21 Stycznia, 2. d. 26 Marca, 3. d. 28 Kwietnia, 4. d. 10 Czerwca, 5. d. 25 Lipca, 6. d. 30 Września, 7. d. 4 Listopada, 8. d. 4 Grudnia.

Nawra w Powiecie Toronskim: Jarmarki: na Bydło, Konie i Towary, 1. na S. Macieja, 2. na S. Jozefa, 3. na S. Woyciecha, 4. w poniedziałek po Wniebowstąpieniu, 5. w poniedziałek po Bożym Ciele, 6. w poniedziałek po S. Janie, 7. na S. Jakoba, 8. na S. Bartłomieja, 9. na S. Mateusza, 10. w poniedziałek po Wszystkich Świętych, 11. na S. Katarzynę, 12. na S. Tomasz. Jeżeli które z tych Świąt. w Sobotę lub niedzielę przypadnie Jarmark. w następujący poniedziałek będzie.

Neidenburg: 1. w środę po 2 niedzielę po 3 Krolach, 2. w środę po S. Trojcy, 3. w środę po Podwyższeniu S. J. Zawsze w poniedziałek wprzód Kramny i Bydłony, na Lien zaś 3 i 4 w Adwencie, wełnę 10-8 dni przed Jarmarkiem S. Trojcy, 2. na dni 8 przed Katarzyną.

Nowymost (Neubrück): 1. na Zapusty, 2. na Kwietnią niedzielę, 3. na Filipa Jakoba, 4. na Maryję Magdal., 5. na Wniebowzięcie, 6. na Podwyższenie S. J., 7. na Łukasza, 8. dzień przed Tomaszem. Kramny i Bydłony.

Nowemiasto nad Wartą: 1. na Jozefa, 2. w poniedziałek po S. Trojcy, 3. na Dominika, 4. na Jadwigę, 5. na Katarzynę. Dzień wprzód zawsze Bydłony.

Nowemiasto nad Pilicą: 1. na Małgorzatę, 2. na Wawrzyńca, 3. na Marcina.

Nietomyśl: 1. nazajutrz po Nawrocie S. Pawła, 2. w 2. czwartek postu, 3. w poniedziałek po Wielkiejnocy, 4. w poniedziałek po Świątkach, 5. w poniedziałek po Nawiedzeniu, 6. nazajutrz po Bartłomieju, 7. nazajutrz po Franciszku, 8. nazajutrz po Andrzeju: Kramne i Bydłone.

Nieszawa: 1. na S. Fabiana i Sebastyan, 2. na Zapust, 3. na S. Jozefa d. 19 Marca, 4. na wielki czwartek, 5. na Wniebowstąpienie, 6. na S. Jan Chrzciciel, 7. na S. M. Magdaleny, 8. na S. Bartłomieja, 9. na S. Mateusza, 10. na S. Jadwigę, 11. na S. Marcina, 12. na S. Barbareę, 13. na S. Tomasz.

Niewiszczyn: 1. na Kwietnią niedzielę, 2. na S. Trojcy, 3. na Jakoba, 4. na Michała, 5. na 21 Grudnia.

Niepart: 1. d. 2 Stycznia, 2. d. 8 Maia, 3. na Wniebowstąpienie, 4. na Annę, 5. na Teckle, 6. d. 2 Listopada.

Obra: 1. na S. Jan, 2. w poniedziałek po S. Michale, 3. na S. Tomasz.

Osieczno: w poniedziałki wszystkie. 1. na Agniewkę, 2. przed Szrodoposiem, 3. po Misericordia, 4. po S. Trojcy, 5. po Małgo-

rzacie, 6. po Wniebowzięciu, 7. przed Michałami, 8. na Andrzeja, Kramny i Bydelny.

Oleśnica: 1 w ponied. po niedz. Wstępna. 2. na Świętki, 3. w ponied. przed Idzimi, 4. w poniedz. przed Marcinem.

Oletzko: 1. w wtorek po 2 nied. po 3 Krol. 2. w czwartek po Łetare, 3. w wtorek po S. Janie, jeżeli to S. na wtorek przypada to w ten dzień Jarmark. 4. w wtorek po S. Mateusza, jeżeli w wtorek S. Mateusza, to w ten dzień Jarmark. 3 dni wprzód Bydelne i Konne Jarmarki.

Opole: 1. Jarmark Trzechkrolowy d. 13 i 14 Stycznia, 2. szrodopostny d. 9 i 10 Marca, 3. d. 20 i 21 Kwietnia, 4. na wełned. 8 Czerwca, 5. d. 13 i 14 Lipca, 6. d. 14 i 25 Wrzesnia, 7. na wełned. d. 12 Października, 8. d. 2 i 3 Listop.

Obrzycko: 1. na Agnieszke, 2. w ponied. po nied. Wstępney, 3. na Jozofa, 4. na Woyciecha, 5. w wtorek święteczny, 6. na Piotra i Pawła, 7. na Annę, 8. na Podwyższenie S. 7. 9. na Szymona Judy, 10. nazaiutrz po Łucyi.

Obornik: 1. nazaiutrz po Gromnicach, 2. w piąty ponied. Postu, 3. w wtorek święteczny, 4. w ponied. po Skaplerzu, 5. na Bartłomieja, 6. na Mateusza, 7. na Jadwigę, 8. na Andrzeja Kramne, Konne i Bydelne.

Olsztyn: 1. na Zwiastowanie, 2. w ponied. po niedz. 4. Wielkanocny.

Opatówek pod Kaliszem, 1. na 3 Krole, 2. na Fil. Jakoba, 3. d. 1 Maia, 4. d. 15 Sierp.

Osmolin: 1. d. 21 Stycznia, 2. d. 8 Maia, 3. d. 25 Czerwca, 4. d. 2 Października, 5. d. 11 Listopada. Kramne i Bydelne razem.

Ostrółęka: 1. d. 14 Lutego, 2. d. 19 Marca, 3. d. 4 Maia, 4. d. 2 Lipca, 5. d. 14 Wrzesnia, 6. d. 6 Grudnia, Bydelny razem.

Ostrow w Powiecie Odalanowskim, 1. na Agnieszke, 2. na Macieja, 3. na Woyciecha, 4. na Annę, 5. na Mateusza, 6. na Katarzynę.

Ostrow: 1. d. 3 Lutego, 2. w Szrodoposcie, 3. d. 18 Kwietnia, 4. d. 17 Czerwca, 5. d. 12 Wrzesnia, 6. d. 15 Października.

Ostrorog: Tu zawsze co 4ry niedziele w każdą pierwszą niedziele miesiąca jarmark bydelny i kramny.

Otorow: 1 d. 2 Lutego, 2 na Woyciecha, 3 nazaiutrz po S. Trojcy, 4 na Annę, 5 na Bartłomieja, 6 na Franciszka Ser. 7 d. 2 Listop., 8 na Andrzeja.

Ostrzeszow: 1 d. 2 Stycznia, 2 w S. Agnieszke, 3 w Dorotę, 4 na Grzegorza, 5 na Znalezienie S. Krzyża, 6 w wtorek święteczny,

7 na Wita, 8 na Porcyunkule, 9 na Podwyż. S. Krzyża, 10 na Michała, 11 na wszystkich SS. 12 na Mikołaja.

Pakość: na Nawrócenie S. Pawła, 2 na Gertrudę, 3 w ponied. niedz. przedświętny, 4 na Antoniego Pad., 5 nazaiutrz po Małgorzacie, 9 nazaiutrz po Wawrzeńcu, 7 na Michała, 8 na Urzule, 9 nazaiutrz po niedz. i Adwentowej.

Pabianice: 1 na Agnieszke, 2 na Jozefa, 3 na Alexego, 4 na Wawrzeńca, 5 na Mateusza, 6 w niedz. po Marcinie, 7 na Tomasza.

Paięczno: 1 w ponied. po 3 Krolach, 2 w ponied. po Błażeju, 3 w ponied. po Kazimierzu, 4 w Wielki czwartek, 5 w ponied. po S. Woyciechu, 6 w ponied. po Antonim, 7 na Nawiedz. M. B. 8 na Wniebowzięcie, 9 na Narodzenie, 10 na Leonarda, 11 na Ofiarow.

Piaszczysta Góra, (Sandberg), 1 na Macieja, 2 na Jozefa, 3 na Woyciecha, 4 d. 4 Czerwca, 5 na Annę, 6 d. 22 Wrzesnia, 7 na Katarzynę, 8 d. 12. Grudnia. Kramne i bydelne.

Piotrkow: 1 na Stanisława, 2 d. 13 Maia, 3 na Jakoba, 4 na Michała.

Pyzdry: 1 d. 8 Stycznia, 2 d. 13 Lutego, 3 na Benedykta, 4 na Helenę, 5 na Maryę Magdalene, 6 na Magnasu, 7 na Szymona Judy, 8 na Mikołaja. Kramny i bydel. razem.

Piasieczno: 1 nazaiutrz po Wniebowstap. 2 w ponied. po Podwyż. S. Krzyża, 3 na Michała, 4 na wszystkich SS. 5 d. 11 Listopada.

Piętek: 1 d. 21 Stycznia, 2 d. 4 Marca, 3 w Kwietnia niedz. 4 na S. Trojca, 5 na Przemienienie P. 6 d. 27 Wrzesnia, 7 na Jędrzeja. Kramny i bydelny.

Pinno: 1 Nawroc. S. Pawła, 2 w ponied. po Walent. 8 w niedz. Kwietnia. 4 w niedz. Krzyżową, 5 na Jana, 6 nazaiutrz po S. Wawrzyńcu, 7 Idziego, 8 Mateusz, 9 na Macieja, 10 Szymona Judy, 11 Barbarę, 12 Tomasza.

Pławnia: 1 w ponied. po Nowym roku, 2 w ponied. po Gromnicach. 3 w ponied. po Macieju, 4 w ponied. po Jozefie, 5 w ponied. po Wielkienocy, 6 w ponied. po Stanisławie, 7 w ponied. Świętkach, 8 w ponied. po Boż. Ciele, 9 w ponied. po Jakobie, 10 w ponied. po Bartłomieju, 11 w ponied. po Franciszku Ser. 12 w ponied. po Marcinie, 13 w ponied. po Mikołaiu.

Płock: 1. w ponied. i wtorek po S. Trójcy, 2. w ponied. i wtorek w 13ty dzień po Świętk.

3. w ponied. po 1 niedz. Advent. 4. w ponied. Zapustny, w 1 dzień jarmark bydelny, w drugi kramny.

Pleszew: 1. na 3 dni przed 3 Królami, 2. d. 31. Stycznia, 3. w ponied. po Macieju, 4. na 3 dni przed Kazimierzem, 5 w wielki czwartek, 6 na 3 dni przed Filipem Jakóbem, 7. w ponied. po Wniebowstąpieniu P. 8. w ponied. po Bożym Ciele, 9. na trzy dni przed Janem, 10. w ponied. po Wniebowzięciu.

Pogudka: w Ekonomii Schenek kramne i bydelne, 1. na Nawrócenie S. Pawła, 2. w 14 dni po wielkiej nocy, 3. na S. Piotra i Pawła, 4. na Michała tylko kramny.

Powezyska: 1. na 3 Króle, 2. na S. Grzegorz, 3. nazaiutrz po Niepowstąpieniu, 4. na Nawiedz. N. P. Maryi, 5. na Jakóba, 6. w ponied. po S. Bartłomieju, 7. na S. Francisz. 8. na S. Mikołaja.

Poznań: 1. w ponied. przed Szrodopościem, 2. w ponied. przed Piotrem i Paw, 3. w ponied. przed Michałem, 4. w ponied. przed Łucyą, Jarmarki na wełnę przypadają w pierwszych dniach Lipca i Listopada.

Przedborz: 1. na Wniebowstąpieniu, 2. we dwa dni po Bożym Ciele, 3. na Alexego.

Pułtusk: 1. nazaiutrz po 3 Królach, 2. nazaiutrz po Gromnicach, 3. na Szrodopości, 4. nazaiutrz po Stanisławie, 5. w ponied. po S. Trójcy, 6. na Maryą Magdalę, 7. nazaiutrz po Narodzeniu, 8. na Jadwige, 9. na Elżbietę, na bydło, wełnę i len.

Punice: 1. w ponied. po Gromnicach, 2. w ponied. po Kwietney niedz. 3. w ponied. po Bożym Ciele, 4. na Annę, 5. na podwyż S. †, 6. na Jadwige, 7. w ponied. po Marcinie, 8. na Tomasza.

Piła (Schneidemühle): 1. nazaiutrz po Gromnicach, 2. w czwartek przed Kwietnią niedz. 3. w czwart. po Świątkach, 4. na Jakóba, 5. w czwartek po Podwyż. † S. 6. na Szymona Judy, 7. nazaiutrz po Niepokal. Pocz. kramne i bydelne, Jarmarki na wełnę, 1. w szrodę, czwartek i piątek w pierwszym tygodniu po S. Trójcy, 2. także w tygodniu w którym przypada S. Jakób, 3. w tygodniu w którym wypada Podwyż. S. †, 4. w ponied. wtorek i szrodę w drugim tygodniu Listopada.

Raciaz: 1. na Agatę, 2. w ponied. po nied. Kwietney, 3. na Woyciecha, 4. na Michała, bydelne razem.

Radno: 1. w ponied. po Nawróc. S. Pawła, 2. na wtorek świąteczny, 3. na S. Annę, 4. w ponied. po Podwyższenie † S.

Radomsk: 1. w ponied. po 3 Królach, 2. w pierwszym ponied. postu, 3. w ostatni ponied. postu 4. ponied. po Znaleź. Krzyża S. 5. w ponied. po S. Trójcy, 6. w ponied. po Małgorzacie, 7. w ponied. po Jakóbie, 8. w ponied. po Podwyż. Krzyża S. 9. w ponied. po Łukaszu, 10. w ponied. po Iędrzeiu.

Radynżek: 1. w nowy rok, 2. na Józefa, 3. na Świątki, 4. na Michała, kramne Jarmarki.

Radziak: 1. na Gromnicę, 2. na Filipa Jakób, 3. na Małgorzatę, 4. na Bartłomieja, 5. na Hieronyma, 6. na S. Łucyą.

Radzieiowo: 1. w nowy rok, 2. na Gromnicę, 3. na Kwietnią niedz. 4. na Filipa Jakóba, 5. na Zielone świątki, 6. na Antoniego Pad. 7. na Nawiedz. NMP. 8. na Annę, 9. na Wniebowzięcie, 10. na Narodzenie, 11. na Łukasza, 12. na Niepokal. Pocz. NMP.

Radzyn: 1. w ponied. po Nawróc. S. Pawła, 2. w wtorek po Świątkach, 3. na S. Annę, ieżeło Święto w niedzielę przypada, to jarmark w poniedziałek, 4. w poniedz. po S. Michale, 5. w ponied. po S. Marcinie, 6. w ponied. po S. Tomaszu.

Rakoniewice: 1. na 3 Króle, 2. w nied. po Kazimierzu, 3. na Filipa i Jakóba, 4. w niedzielę po Janie, 5. na Jakóba, 6. na Rocha, 7. na Michała, 8. w niedz. po Marcinie, 9. w niedzielę po Tomaszu, kramne.

Raszków: 1. d. 3. Lutego, 2. d. 26. Marca, 3. d. 9. Maia, 4. d. 2. Lipca, 5. na Podw. S. †, 6. na Szymona Judy, 7. na Łucyą.

Rawa: 1. d. 21. Stycznia, 2. d. 17. Marca, 3. d. 1. Kwietnia, 4. d. 5. Maia, 5. d. 29. Czerwca, 6. d. 11. Sierpnia, 7. d. 11. Września, 8. d. 2. Października, 9. d. 21. Grudnia.

Rawicz: 1. w czwartek po niedz. Szrodop. 2. w ponied. przed Wniebowstąpieniem, 3. w czwartek po Nawiedzeniu, 4. w czwartek po Franciszku, 5. w czwartek po Tomaszu. Jarmarki na wełnę, 1. d. 5. Czerwca, 2. d. 9. Października.

Rinarzew: 1. na Nawrócenie S. Pawła d. 25. Stycznia, 2. nazaiutrz po Kazimierzu d. 5. Marca, te dwa są tylko kramne, 3. w trzeci ponied. po Grzegorzu, 4. w ponied. po nied. przedświątney, 5. na Piotra i Pawła d. 29. Czerwca, 6. na Bartłomeja d. 24. Sierpnia, 7. na Michała d. 29. Września, 8. w ponied. po Wszystk. SS.

te 6 jarmarków są także na konie i bydło, 9. na Katarzynę d. 25. Listopada, 10. w Ponied. po 3 niedz. Adwentowej, te dwa są tylko kramne. Jeżeli te dnie na Sobotę lub niedzielę przypadają, to jarmark w ponied. się odbywa.

Rogowo: 1. na Dorotę, 2. na Józefa, 3. na Wniebowstąpienie, 4. na Leonarda, 5. na Magnusza, 6. na Michała, 7. na Szymona Judy, 8. na Tomasza. Kramne i bydelne.

Rogozno: Kramne i bydelne, 1. nazajutrz po 3 Królach, 2. na Szredopocie, 3. w ponied. po niedz. Krzyż. 4. nazajutrz po Wicie, 5. na dzień Rozesł. Apost. 6. na Idziego, 7. na Marcina. Jarmarki na wełnę, 1. d. 23. 24. i 25. Maia, 2. d. 19. 20. i 21. Września.

Rostarzewo: 1. na Macieja, 2. na Woyciecha, 3. nazajutrz po Janie, 4. dniem przed Maryą Magdaleną, 5. na Bartłomieja, 6. na Mateusza, 7. na Mikołaja, kramne.

Rozprza: 1. d. 1. Stycznia, 2. d. 3. Marca, 3. d. 25. Kwietnia, 4. d. 16. Maia, 5. d. 2. Lipca, 6. d. 24. Sierpnia, 7. d. 21. Wrześn. 8. d. 4. Grudn.

Rychwał: 1. w wtorek po Kwietni niedz. 2. w wtorek po S. Trójcy, 3. w wtorek po S. Janie, 4. w wtorek po S. Bartłomieju, 5. w wtorek po S. Michale, 6. w wtorek po S. Marcinie, 7. w wtorek przed Bożym Narodzen.

Ryczywół: 1. d. 23. Stycznia, 2. d. 7. Maia, 3. d. 26. Lipca, 4. d. 16. Sierpnia, 5. d. 20. Września, 6. d. 6. Grudnia.

Rydzyna: 1. na Gromnice, 2. w nied. Białą, 3. na Wniebowstąpienie, 4. na Nawiedzen. 5. na Wawrzyńca, bydelny i kramny, 6. na Niep. Pocz. kramny.

Rypin: 1. d. 2. Stycznia, 2. d. 10. Lutego, 3. d. 25. Marca, 4. d. 29. Kwietnia, 5. d. 2. Czerwca, 6. d. 24. Czerwca, 7. d. 28. Lipca, 8. d. 1. Września, 9. d. 6. Października, 10. d. 10. Listopada, 11. d. 24. Listopada, 12. d. 8. Grudnia. Za każdą razą wprzód bydelny jarmark.

Rzgów: 1. d. 25. Marca, 2. d. 23. Kwietnia, 3. d. 8. Maia, 4. d. 11. Czerwca, 5. d. 24. Września, 6. d. 6. Października, 7. d. 28. Października, 8. d. 11. Listopada.

Samoczyn: 1. d. 7. Stycznia, 2. d. 25. Marca, 3. d. 17. Kwietnia, 4. d. 10. Czerwca, 5. d. 29. Lipca, 6. d. 23. Września, 7. d. 1. Listopada, 8. d. 9. Grudnia, Zawsze i bydelny.

Santomysł: 1. w ponied. po niedz. Starożypustney, 2. w ponied. po niedz. Białej, 3. w ponied. po niedz. Przedświątney, 4. na Małgorzatę, 5. na Mateusza, 6. na Mikołaja.

Sarnowo: 1. d. 1. Stycznia, 2. d. 28. Lutego, 3. d. 22. Kwietnia, 4. d. 17. Czerwca, 5. d. 19. Sierpnia, 6. d. 23. Września, 7. d. 18. Października, 8. d. 2. Grudnia, kramny i bydelny.

Szczercow: 1. d. 10. Styczn. 2. na S. Macieja, 3. na Jozefa, 4. w dwie Niedzieli po Wielkiej Nocy, 5. na Urbana, 6. na S. Jan Chrzciel, 7. na Jakoba, 8. na Jaeka, 9. w Wigilię Matki Bo: Narodzenia, 10. na Urszulę, 11. na Salomee, 12. na Barbarę.

Sieradz: 1. na 3 Króle, 2. na Macieja, 3. na Józefa, 4. na Kwietnią niedz. 5. na Stanisława, 6. na S. Trójce, 7. na Annę, 8. na Wniebowa, 9. na Mateusza, 10. na wszystkich SS. 11. na Mikołaja, 12. na Tomasza.

Sierakowice szlacheckie: 1. po Stanisławie w sobotę bydelny a w niedzielę kramny, 2. po Nawiedzeniu w sobotę bydelny a w niedz. kramny, 3. po Wniebowstąpieniu w sobotę bydelny a w niedzielę kramny, 4. po Marcinie w sobotę bydelny a w niedzielę kramny.

Sierpy: 1. w ponied. po Brigidzie, 2. w ponied. po Grzegorz, 3. w ponied. po Woyciechu, 4. w ponied. po Wicie, 5. w ponied. po podwyższeniu Krzyża S. 6. w ponied. po Łucyi, bydelny, na wełnę i len.

Siewierz: 1. d. 21. Stycznia, 2. d. 25. Lutego, 3. d. 8. Kwietnia, 4. d. 29. Kwietnia, 5. d. 20. Maia, 6. d. 24. Czerwca, 7. d. 29. Lipca, 8. d. 19. Sierpnia, 9. d. 23. Września, 10. d. 21. Października, 11. d. 6. Listopada, 12. d. 23. Grudnia.

Skąpe: 1. w ponied. po Gromnicach, 2. w ponied. po Stanisławie, 3. w ponied. po Małgorzacie, 4. w ponied. po Narodzeniu MB. razem bydelny.

Skierniewice: 1. d. 6. Stycznia, 2. d. 5. Marca, 3. d. 20. Kwietnia, 4. d. 27. Lipca, 5. d. 6. Października, 6. d. 19. Listopada, 7. d. 8. Grudnia, kramny i bydelny.

Skoki (Schoken): 1. na Agnieszkę, 2. na Boże Ciało, 3. nazajutrz po Wawrzyńcu, 4. na Michała, 5. drugiego dnia po Mikołaju.

Skulsk: 1. na Jana Chrz. 2. na Narodz. M. P. 3. na Nawiedzenie, 4. na Wniebowzięcie, 5. na Niepokal. Pocz. 6. na Gromnice.

Sleszyn: 1. na Walentego, 2. na 3 dni przed Wielkanocą, 3. na Filipa Jakoba, 4. na Jakoba, 5. na Bartłomieja, 6. na Mateusza, 7. na Michała, 8. na Marcina.

Sławkowo: 1. d. 6. Stycznia, 2. d. 2. Lutego, 3. d. 10. Marca, 4. d. 31. Marca, 5. d. 15. Maia, 6. d. 7. Czerwca, 7. d. 1. Lipca, 8. d. 28. Lipca,

9. d. 15. Września, 10. d. 20. Października, 11. d. 7. Listopada, 12. d. 15. Grudnia.

Słupca: 1. nazajutrz po 3 Królach, 2. nazajutrz do niedz. Starozapustney, 3. na szrodoposćcie, 4. w ponied. po wielkiej nocy, 5. w ponied. po świętkach, 6. nazajutrz po Piotrze i Pawle, 7. nazajutrz po Wawrzyńcu, 8. nazajutrz po Mateuszu, 9. nazajutrz po Łukaszu, 10. nazajutrz po Katarzynie, kramne i bydelne.

Słuszewo: 1. na nowy rok, 2. na Gromnicę, 3. na Macieja, 4. na Woyciecha, 5. na wielki czwartek, 6. na Jana, 7. na Annę, 8. na Podwyższenie S. †, 9. w niedz. po Michale, 10. na Szymona Judę, 11. na Katarzynę.

Sochaczew: 1. na S. Pyskę, 2. w ponied. po Kwitney niedz. 3. w wtorek Święteczny, 4. na Maryą Magdaleny.

Sochaczew: 1. d. 18. Stycznia, 2. d. 8. Kwietnia, 3. dwie niedzieli po Kwiatkach, 5. w trzy niedzieli po Wielkiej nocy, 5. d. 5. Czerwca, 6. d. 22. Lipca, 7. d. 21. Października.

Sochoczym: 1. nazajutrz po Nowym roku, 2. w ponied. po Wielkiej nocy, 3. w ponied. po Janie, 4. na Szym. Judę, kramne i bydelne razem.

Szoda: 1. w ponied. po 3 Królach, 2. w ponied. po Gromnicach, 3. w ponied. po Marcynie, 4. w ponied. po niedzieli Białej, 5. w ponied. po Stanisławie, 6. w ponied. po Bożym Ciele, 7. w ponied. po Małgorzacie, 8. nazajutrz po Annie, 9. w ponied. po Idzim, 10. w ponied. po Michale, 11. w ponied. po Szymonie Judy, 12. w ponied. po Andrzeju.

Staw: 1. na 3 Króle, 2. na Macieja, 3. na Jozefa, 4. na Stanisława, 5. na Zielone świętki, 6. na Jakóba, 7. na Jadwigę, 8. na wszystkich SS. 9. na Mikołaja.

Stawiszyn: w wszystkie poniedziałki, 1. po 3 Królach, 2. po Walentym, 3. po szrodoposćciu, 4. po niedz. Grobu Jezusowego, 5. po Wniebowstąpieniu, 6. Nawiedzeniu M. P. 7. po Dominiku, 8. po Bartłomieju, 9. po Franciszku, 10. po Marcynie, 11. po Mikołaju.

Stenszewo: 1. w ponied. po nied. starozapustney, 2. w ponied. po szrodoposćciu, 3. na Filipa Jakóba, 4. w ponied. po S. Trójcy, 5. na Maryą Magdaleny, 6. na Bartłomieja, 7. na Mateusza, 8. na Szymona Judę, 9. na Tomasza.

Strykow: 1. d. 25. Lutego, 2. d. 2. Kwietnia, 3. d. 28. Maia, 4. d. 22. Lipca, 5. d. 12. Sierpnia, 6. d. 1. Października, 7. d. 11. Listopada.

Sulikow: 1. d. 3. Maia, 2. d. 14. Czerwca, 3. d. 24. Czerwca, 4. d. 6. Listopada.

Szulmierzyce: 1. na Walentego, 2. w nie-

dziele Białą, w dwie niedzieli przed Wielkanocą, 3. na niedz. Krzyżową, 4. na S. Trójcę, 5. d. 16. Lipca, 6. na Wniebowzięcie, 7. na narodz. 8. na wszystkich SS. 9. w niedz. po Andrzeju.

Swierzyn: 1. nazajutrz po Woyciechu, 2. nazajutrz po Łukaszu, 3. nazajutrz po Katarz.

Święcichowo: 1. w niedz. przed Dorotą, 2. w wtorek święteczny, 3. w niedz. po Mateuszu, 4. na Marcina, kramne.

Szadek: 1. d. 6. Stycznia, 2. d. 14. Lutego, 3. d. 12. Marca, 4. d. 17. Marca, 5. d. 31. Marca, 6. d. 3. Maia, 7. d. 17. Maia, 8. d. 13. Czerwca, 9. d. 21. Lipca, 10. d. 10. Sierpnia, 11. d. 10. Września, 12. d. 28. Października, 13. d. 25. Listopada, 14. d. 21. Grudnia.

Szamatuły: 1. w ponied. po 3 Królach, 2. w ponied. po niedz. Starozapustney, 3. w ponied. po niedz. Wstępney, 4. w szrodę po niedz. Białej, 5. na Grzegorza, 6. w ponied. po S. Trójcy, 7. na Małgorzatę, 8. na Rocha, 9. na Cypryana, 10. na Przen. S. Woyciecha, 11. na Marcina, 12. na Łucyę, kramne, konne i bydelne.

Szaromysł (Szermeisell) 1. w wtorek po niedz. Głuchey, 2. w wtorek ponied. Opieki Józefa, 3. w wtorek w dwie niedz. po Janie, 4. w wtorek przed Michałem, kramne, konne i bydel.

Szlichtingsheim: 1. w szrodę po Gromnicach, 2. w szrodę po Filipie Jakobie, 3. w szrodę po Bartłomieju, 4. w szrodę przed Mikołajem, kramne.

Szmigiel: 1. w ponied. po nied. szrodopustney, 2. w ponied. po nied. Groba Jezusowego, 3. w ponied. po Nawiedzeniu NMP. 4. w ponied. po Michale, 5. w ponied. przed Marcinem, 6. w ponied. przed Łucyą, kramne i bydelne.

Szrym: 1. nazajutrz po 3 Królach, 2. w ponied. po Gromnicach, 3. w niedz. po niedzieli suchej, 4. nazajutrz po Znalezieniu † S. 5. na Norberta, 6. w ponied. po Nawiedzeniu, 7. na Dominika, 8. nazajutrz po podwyższeniu † S. 9. w ponied. po Jadwidze, 10. na Elżbietę, 11. w pierwszy ponied. po Niepokal. Pocz.

Szwarzenc: 1. d. 2. Stycznia, 2. w ponied. przed ostatkami, 3. w ponied. przed Wielkanocą, 4. w ponied. przed świętkami, 5. na Małgorzatę, 6. w ponied. przed Bartłomiejem, 7. w ponied. przed Michałem, 8. w ponied. przed Szymonem Judą, 9. w ponied. przed Mikołajem.

Tarczyn: 1. na Dorotę, 2. na Kazimierza, 3. w czwartek po niedz. Białej, 4. na Bogusława, 5. na Jana, 6. na Alexego, 7. na Wawrzeńca, 8. na Mateusza, 9. na Szym. Judę, 10. na Tomasza.

Tarnowskie Gory: 1 w niedz. po 3 Krolach, 2 w niedz. 4 po Wielkieynocy, 3 na Idziego, 4 na Marcina.

Toruń: 1 na 3 krole, trwa 14 dni, a w ponied: pierwszy iest Targ na Konie, 2 na S. Tróycę trwa tydzień a w ponied. jarmark konny, 3 na Szymona Judy d. 23 Października trwa tydzień w ponied. kenny, w Okolicy: 1 w Kielblaszynie d. 15 Września, 2 u S. Barbary w Kaplicy na wtorek święteczny.

Trzciel: (stare miasto). 1 w ponied. po niedz. Wstępn. 2 na S. Woyciech. 3 w ponied. po Skaplrizu, 4 na S. Roch. 5 na S. Katarzynę.

Trzciel (nowo miasto): 1 w ponied. po niedz. Starozapustney, 2 w piątek przed Niebowstapic. P. 3 w piątek przed S. Pawłem, iżeeli zaś S. Pawła w piątek przypada, to w ten sam dzień jarmark bywa, 4 na S. Mikołay.

Trzemeszno: 1 na S. Fabian i Sebast. 2 w drugi poniedz: postu, 3 na S. Izidor. 4 na S. Piotr. i Paweł, 5 na S. Dominik. 6 na S. Augustyn. 7 w tydzień po S. Franciszku, 8 na S. Katarzynę, Kramne i bydelne.

Tuczno: 1 nazajutrz po niedz. Wstępney, 2 d. 8 Maia, 3 na S. Jakob, 4 na S. Bartłomiej, 5 na S. Michał, 6 na S. Katarzynę.

Tuliszkow: 1 d. 3 Stycznia, 2 d. 20 Lutego, 3 d. 25 Kwietnia, 4 d. 19 Czerwca, 5 d. 20 Sierpnia, 6 d. 23 Września, 7 d. 4 Listop.

Tunice: 1 d. 8 Lutego, 2 d. 12 Kwietnia, 3 d. 21 Czerwca, 4 d. 26 Lipca, 5 d. 14 Września, 6 d. 15 Paźdz. 7 d. 11 Listop, 8 d. 21 Grudn.

Turek: 1 d. 27 Stycznia, 2 d. 21 Marca, 3 d. 3 Maia, 4 d. 27 Maia, 5 d. 16 Sierpnia, 6 d. 9 Września, 7 d. 18 Października.

Tuszyn: 1 d. 6 Stycznia, 2 d. 11 Lutego, 3 d. 1 Kwietnia, 4 d. 1 Maia, 5 d. 4 Czerwca, 6 d. 22 Lipca, 7 d. 8 Wrześn. 8 d. 4 Paźdz. 9 d. 1 Listopada, 10 d. 30 Listopada.

Twarda-gora: 1 w niedz: po 3 Krolach, 2 w ponied: po niedz: 4 Wielkanocney, 3 w ponied: po Narodzeniu M. B. 5 w ponied: po wszystkich SS.

Tyłża: d. 24 Września w piątek wprzód na konie bydło.

Ujazd: 1 d. 2 Lutego, 2 d. 13 Lipca, 3 d. 4 Październ. 4 d. 10 Listopada, 5 d. 13 Grudn. Kramne i bydelne.

Ujest: 1 Nawrocenie S. Pawła, 2 na Kwiaty, 3 wtorek Świąt. 4 Bartłom. 5 Leopolda.

Unieiów: 1 na Stary zapust: 2. S. Maciey, 2. w poniedzialek po przewodach, 4. na zar-

leżenie S. Krzyca, 5. na zielone świątki, 6. na Piotra i Pawła, 7 na Skaplerz, 8 na Wawrzynca, 9 na Michała, 10 Szymona Judy, 11 na Andrzeia, 12 na Szczepana.

Uszcz: 1 d. 25 Stycznia, 2 d. 25 Marca, 3 d. 24 Maia, 4 d. 1 Lipca, 5 d. 12 Sierpnia, 6 d. 15 Października, 7 d. 6 Grudnia.

Warszawa: 1 od 18 do 20 Lutego. Zawsze Kramny bydelny i na Wełnę, 2 od 17 do 19 Września, 3 na Pradze od 29 do 31 Maia.

Warta: 1 d. 2 Stycznia, 2 d. 25 Stycznia, 3 na niedz. Wstępną, 4 d. 31 Marca, 5 d. 24 Kwietnia, 6 d. 31 Maia, 7 p. 6 Czerwca, 8 d. 24 Czerwca, 9 d. 2 Sierpnia, 10 d. 29 Sierpn. 11 d. 4 Paźdz. 12 d. 19 Listop. 13 d. 13 Grudnia.

Widawa: 1 w ponied. Zapustny, 2 w ponied. S. Kazmierza, 3 w pierwszą niedz. Postu, 4 w poniedz. po Jozefie, 5 na Szrodoposćie trwa 3 dni, 6 na S. Antoni w ponied. 7 w dwie niedzieli po wielkieynocy, 8. w ponied. Świątecz. 9 dniem przed S. Małgorzatą, 10 w ponied. S. Rocha, 11 w S. Marc. 12 w ponied. 4 Adwentowy.

Wieluń: 1 w S. Agnieszkę, 2 w ponied. po niedz. Białej, 3 w ponied. po Przewodach, 4 w wtorek Świąteczny, 5 w dwa dni po Nawiedzeniu M. B. 6 na S. Michał, 7 na S. Barbary.

Wieruszew: 1 na Sebastyana, 2 na S. Agatę, 3 na S. Woyciech, 4 na S. Stanisław, 5 d. 29 Lipca, 6 na S. Bartłomiej, 7 na S. Michał, 8 na Szymona Judy, 9 d. 27 Grudnia.

Wilczyn: 1 nazajutrz po 3 Krolach, 2 w dwie niedzieli po Narodzen. M. B. 3 d. 1 Marca, 4 w ponied: po nied: Kwietny, 4 d. 8 Kwietnia, 6 w ponied. po S. Tróycy, 7 na S. Piotra i Pawła, 8 w ponied. po S. Jakobie, 9 na S. Bartłomiej, 10 na S. Mateusz, 11 w ponied. po Szym. Judy, 12 nazajutrz po S. Andrzeiu. Kramne i bydelne.

Wiszna: 1 d. 12 Marca, 2 d. 19 Listopad. 3 w Niedziele po wielkiej Nocy każdego Roku dniem wprzod bydelny.

Witkowo: 1 na S. Jozef, 2 na Kwietn. nied. 3 na Znalezienie S. †. 4 na S. Antoni, 5 na S. Małgorzatę, 6 na Podwyższenie S. †. 7 na S. Urszulę, 8 na S. Mikołay. Kramne i bydelne.

Władysławów: 1 w ponied. po 3 Krol. 2 w tłusty Czwartek, 3 na S. Jozef, 4 na S. Woyciech, 5 w ponied: przed Niebowstap: P: 6 na S. Piotr i Paweł, 7 na S. Bartłomiej, 8 w ponied: po S. Michał, 9 na wszystk. SS. 10 na S. Andzey.

Włodowice: 1 dzień przed S. Anną, 2 na

S. Barbare, 3 na S. Mateusz, 4 w ponied: przed Nawrocciem S. Pawła, 5 w ponied: ostat: tygod. 6 dniem przed S. Filipem Jakobem.

Wolborz: 1 d. 4 Marca, 2 d. 21 Marca, 3 d. 2 Maia, 4 d. 23 Maia, 5 d. 29 Czerwca, 6 d. 16 Sierpnia, 7 d. 29 Września, 8 d. 15 Październ: 9 d. 6 Grudnia.

Wonsosz (Hernstadt): 1 w Poniedz: po Judica, 2 w Wtorek: Świąteczny, 3 na S. Michał, 4 w Poniedz: po 3 Niedz. Adwentowego razem i Kohne i Bydelne. Jarmarki na Welnę, 1 d. 12 i 13 Czerwca, 2 d. 1 i 2 Października.

Wrocław: 1 na Szrodoposćie konny i bydelny d. 4 Marca, 2 d. 9 Marca, 3 d. 6 Kwietnia, 4 w ponied: przed Świątkami na welnę d. 2 Czerwca, 5 na S. Jan: 24 Czerwca, 6 d. 13 Lipca, 7 w ponied: przed Narodzen: M. B. d. 7 Września, 8 d. 6 Paźdz: 9 na S. Elżbietę d. 19 Listopada.

Wrocławek: 1 d. 6 Styczn: 2 d. 23 Kwietn: 3 d. 24 Czerwca, 4 d. 15 Sierpnia, 5 d. 1 Listop.

Wronka: 1 na S. Błażey, 2 w ponied: po niedzieli Głuchey, 3 w ponied: po Przewodach, 4 na Znalezenie S. Krzyza, 5 na S. Antoni, 6 na S. Kiliana, 7 na Pziemien: P. 8 na S. Brunona, 9 na S. Jadwigę, 10 na S. Katarzynę, 11 na S. Tomasz.

Wyszogrod: 1 d. 26 i 27 Lutego, 2 d. 13 i 14 Maia, 3 d. 27 i 28 Lipca, 4 d. 29 i 30 Września, 5 d. 11 i 12 Listopada, 6 d. 9 i 10 Grudnia, bydelne i kramne.

Wschowa, (stare miasto) 1 w wielki Czwartek bydelny, 2 w czwartek przed Niebowstap: P. Kramny i bydelny, 3 w Boże Ciało, 4 w czwartek przed S. Michałem, 5 w ponied: po S. Trojcy, 6 na S. Jadwigę.

Wschowa, (nowe miasto) 1 w czwartek po Filip: Jakob, 2 w czwartek po S. Jakube, 3 w czwart: po S. Jadwidze, 4 w czwart: po S. Łukasz.

Xiądz: 1 w 2 poniedz: po Nowym roku, 2 w tłusty czwartek, 3 w wielki czwartek, 4 na Marka, 5 nazajutrz po Wniebowstąpieniu, 6 d. 1 Lipca, 7 d. 28 Lipca, 8 d. 19 Sierp. 9 na Franciszka, 10 na wszystkich SS. 11 na Mikołaja, 12 na Jana Ewangelistę.

Xiężo: 1 w czwart. po ostat: 2 d. 16 Lipca, 3 d. 28 Sierpnia, 4 d. 7 Paźdz. 5 d. 8 Listop.

Yzyatyw na Podolu: 1 na Jan. 2 na Tomasz, trwają przez 4 Niedziele.

Zagorowo: 1 d. 3 Stycznia, 2 d. 8 Lutego, 3 d. 10 Marca, 4 d. 4 Kwietnia, 5 d. 9

Maia, 6 d. 6 Czerwca, 7 d. 4 Lipca, 8 d. 1 Sierdnia, 9 d. 5 Września, 10 d. 4 Października, 11 d. 7 Listopada, 12 d. 5 Grudnia.

Zaborowo: 1 na Walentego, 2 na Piotra i Pawła, 3 na Franciszka, 4 w ponied: po Katarzynie, Kramne.

Zakroczyń: 1 d. 5 i 6 Stycznia, 2 d. 14 i 15 Lutego, 3 dni 9 i 10 Kwietnia, 4 d. 4 i 5 Maia, 5 d. 24 i 25 Czerwca, 6 d. 10 i 11 Sierpnia, 7 d. 14 i 15 Września, 8 d. 25 i 26 Listopada. Na welnę w poniedziałek po S. Janie i Michał.

Zdunys: 1 na Dorotę, 2 na Znalezenie S. 4, 3 na Annę, 4 nazajutrz po Narodzeniu M. P. 5. nazajutrz po Szymonie Judy.

Zerkow: 1 na Nowy rok, 2 na Macieia, 3 w dwie niedziele przed: niedz: Biłą, 3 w ponied: po niedz: Przewodney, 5 na Stanisława, 6 na Antoniego, 7 na Jakoba, 8 na Mateusza, 9 na Franciszka, 10 na wszystk: SS. 11 na Mikoł.

Zgierz: 1 d. 8 Lutego, 2 d. 10 Marca, 3 d. 29 Marca, 4 d. 16 Sierpnia, 5 na Podwyższenie S. 4, 6 na Zielone Świątki, 7 na Katarzynę.

Zieluń: 1 w szrodę po Ostatkach, 2 w Szrodoposćie, 3 w szrodę po Wielkiej nocy, 4 w szrodę po Świątkach, 5 w szrodę po Małgorzacie, 6 d. 16 Sierpnia, 7 w szrodę po Narodz. M. P. 8 w szrodę po wszystkich SS. 9 w szrodę po Bożym Narodz.

Zierniki: 1 na Zwiastowanie M. P. 2 na Jana, 3 na Nawiedz: M. P. 4 na Marcina, Kramne i bydelne.

Złoczów: 1 w nowy Rok, 2 na Gromnice, 3 na Kazmierza, 4 na Kwietnia Niedzielę, 5 w dwie niedz. po W. Nocy, 6 na S. Zofię, 7 na S. Antoni, 8 w niedz. po Matce Boskiej Skaplerzney, 9 na Niebowzięcie P. Maryi, 10 na Narodzenie P. Maryi, 11 na S. Franciszek, 12 w pierwszą niedzielę po WW. Świętych, 13 na Andrzeja.

Znań, 1 nazajutrz po 3 Krolach, 2 w ponied. po niedz. Starozapustney, 3 na Jozefa, 4 w ponied. po Kwiatkach, 5 d. 8 Maia, 6 w wtorek Świąteczny, 7 d. 8 Lipca, 8 d. 27 Sierpnia, 9 d. 14 Września, 10 d. 18 Paździer. 11 d. 25 Listopada, 12 d. 13 Grudnia. Jeżeli który z tych dni przypada w sobotę lub w niedzielę, więc Jarmark w pomedzialek bywa.

Zuromin: 1 na 3 Krole, 2 na Gromnice, 3 na Zwiastowanie, 4 w szrodę po Świątkach, 5 na Andrzeja, 6 na Zwiastowanie M. P. 7 na Wniebowzięcie, 8 na Narodz. 9 na Michała, 10 na Niep. Pocz.

Zychlin: 1 na 3 Krole, 2 na Grzegorza, 3 na Wojciecha, 4 na S. Trojcy, 5 na Piotra i Pawła, 6 d. 15 Sierpn: 7 d. 23 Wrześn: 8 na Szymona Judy.

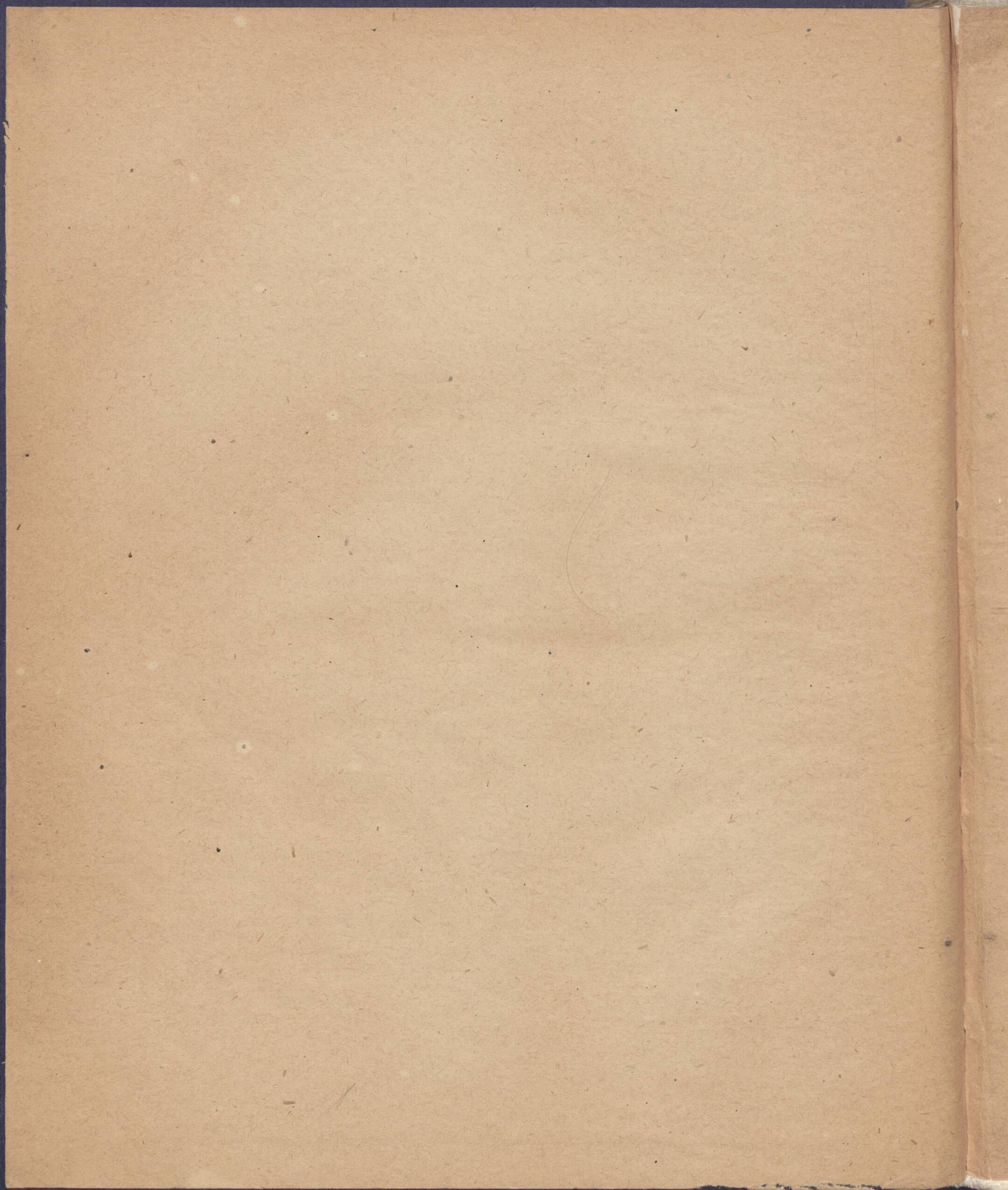
Zydowo: 1 w szrodę po niedz. Szrodoposć. 2 w szrodę po 4 niedz. Wielkonocney, 3 w szrodę po S. Trojcy, 4 w wtorek po S. Janie, Kramne i bydelne

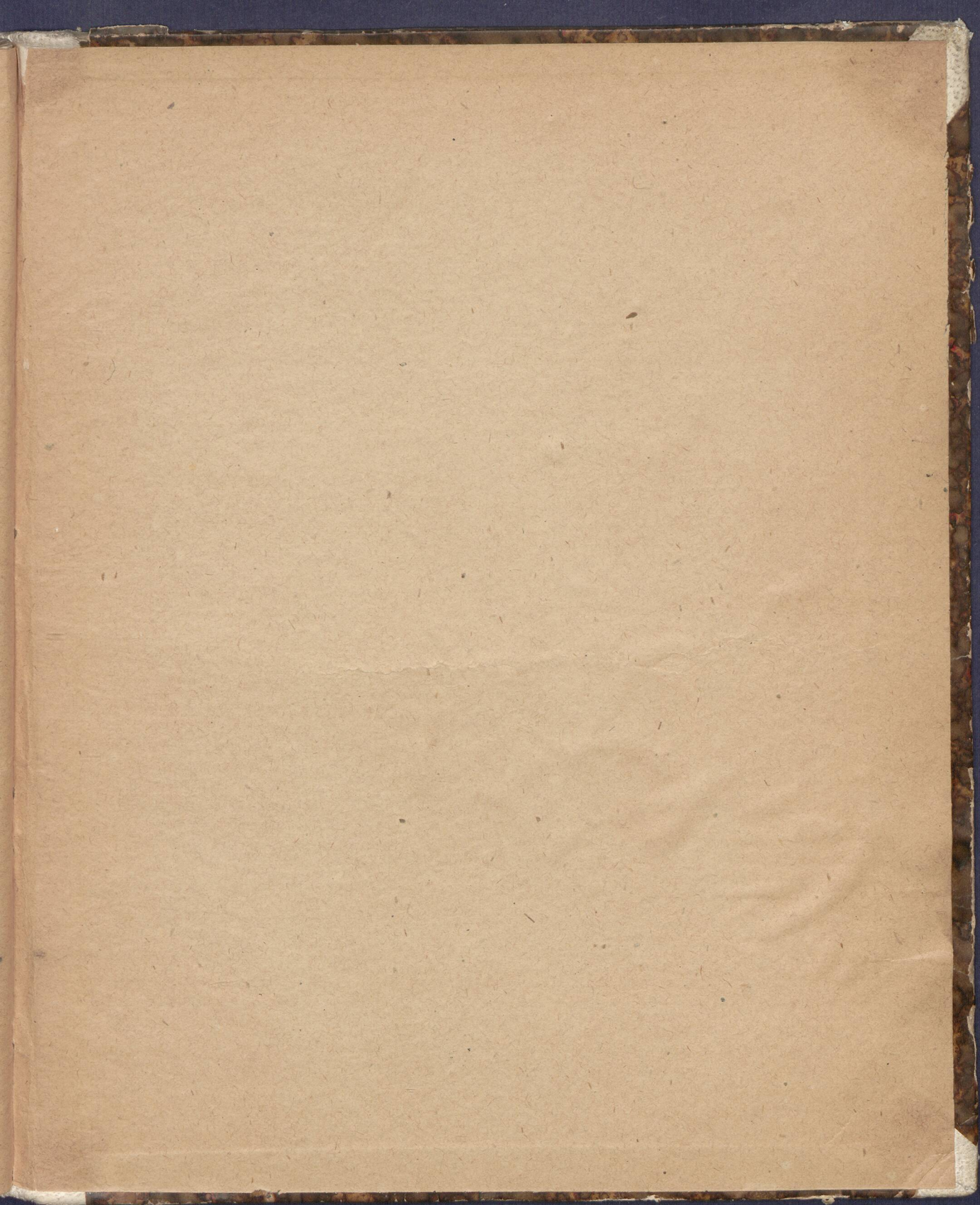
T A B E L L A

okazująca, początek dnia, Wschód i Zachód Słońca, i długość dnia, dla uregulowania zegarów wyrachowana na Horycont i Merydjan Xięstwa Warszawskiego.

Miesiące.	Dni.	Początek dnia.	wschód Słońca	Zachód Słońca	Długość dnia.	Miesiące.	Dni.	Początek dnia.	wschód Słońca	Zachód Słońca	Długość dnia.	
		G. M.	G. M.	G. M.	G. M.			G. M.	G. M.	G. M.	G. M.	G. M.
Styczeń.	1	5 59	8 6	3 54	7 48	Lipiec.	1	Zorza	3 53	8 7	16 14	
	6	5 56	8 2	3 58	7 56		6	Nocne	3 55	8 5	16 10	
	12	5 50	7 56	4 4	8 8		12	Zorza	4 0	8 0	16 0	
	18	5 45	7 48	4 12	8 24		18	Nocne	4 7	7 53	15 7	
	24	5 39	7 41	4 19	8 38		24	Zorza	0 47	4 14	7 46	15 14
	30	5 31	7 31	4 29	8 58		30	Nocne	1 25	4 22	7 38	15 22
Luty.	1	5 28	7 28	4 32	9 4	Sierpień.	1	1 33	4 25	7 35	15 10	
	6	5 21	7 20	4 40	9 20		6	1 52	4 34	7 25	14 54	
	12	5 12	7 9	4 51	9 42		12	2 13	4 44	7 16	14 32	
	18	5 2	6 58	5 2	10 4		18	2 30	4 53	7 5	14 14	
	24	4 51	6 47	5 13	10 26		24	2 47	5 4	6 56	13 52	
	29	4 43	6 39	5 21	10 42		30	3 4	5 15	6 45	13 30	
Marzec.	1	4 42	6 37	5 33	10 46	Wrzesień.	1	3 9	5 19	6 41	13 22	
	6	4 31	6 27	5 33	11 6		6	3 22	5 29	6 31	13 3	
	12	4 18	6 16	5 44	11 28		12	3 37	5 39	6 21	12 42	
	18	4 5	6 4	5 56	11 52		18	3 51	5 5	6 9	12 18	
	24	3 52	5 52	6 8	12 6		24	4 7	6 2	5 58	11 56	
	30	3 47	5 40	6 20	12 49		30	4 16	6 14	5 46	11 32	
Kwiecień.	1	3 31	5 36	6 24	12 48	Październik.	1	4 18	6 16	5 44	11 28	
	6	3 19	5 27	6 33	13 6		6	4 29	6 26	5 34	11 8	
	12	3 4	5 15	6 45	13 30		12	4 42	6 37	5 23	10 46	
	18	2 47	5 4	6 56	13 52		18	4 53	6 49	5 11	10 22	
	24	2 29	4 54	7 6	14 12		24	5 2	7 0	5 0	10 0	
	30	2 9	4 44	7 16	14 32		30	5 12	7 11	4 49	9 38	
Maj.	1	2 6	4 42	7 18	14 36	Listopad.	1	5 15	7 15	4 45	9 30	
	6	1 49	4 33	7 27	14 54		6	5 25	7 25	4 37	9 14	
	12	1 29	4 24	7 36	15 12		12	5 33	7 33	4 27	8 54	
	18	0 53	4 15	7 45	15 30		18	5 42	7 42	4 18	8 36	
	24		4 8	7 52	15 44		24	5 47	7 50	4 10	8 20	
	30		4 1	7 59	15 58		30	5 53	7 58	4 2	8 4	
Czerwiec.	1	Nocne	3 59	8 1	16 2	Grudzień.	1	5 54	7 39	4 1	8 2	
	6	Zorza	3 55	8 5	16 10		6	5 57	8 4	3 56	7 52	
	12		3 52	8 8	16 16		12	6 0	8 8	3 52	7 44	
	18		3 50	8 10	16 20		18	6 1	8 19	3 50	7 40	
	24		3 50	8 10	16 20		24	6 1	8 9	3 51	7 42	
	30		3 52	8 8	16 16		30	6 0	8 7	3 53	7 46	

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIWERSYTETU AM. POZNANIU

296445

28